

UPPLEV MAGNIFIKA MALVA!

MALVA ERBJUDER TOPPDESIGN, KONSTSKATTER,
NYA SYNVINKLAR OCH INTRESSANTA UPPLEVELSER.

NY UTSTÄLLNING
ÖPPNAS

EMMA HELLE | TAMARA PIILOLA | PIA SIRÉN

FRAMTIDENS TRÄDGÅRD

Garden of the Future

6.10.2023–3.3.2024

Framtidens trädgård sammanför tre konstnärer, vars arbete förenas av stark materialitet, fysiskhet samt granskning av vårt förhållande till naturen. I den trädgård som byggts i Malva korsas vår romantiska naturuppfattning med en alternativ framtidsvy, där naturen är uppbyggd av material tillverkade av människan.

KOMMER

SARI SOININEN

BAKOM BLICKEN I MINDSCAPES

3.11.2023–7.4.2024

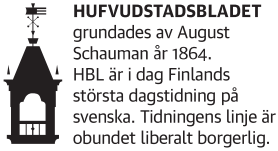
Fotokonstnär Sari Soininens färgglada och drömlika fotograferingsstil flödar ur filosofiska tankar och personliga mystiska erfarenheter.

MÅN. STÄNGT | TIS. 10-18 | ONS. 10-21 | TOR.-SÖN. 10-18
PÄIJÄNTEENKATU 9, LAHTIS | WWW.MALVAMUSEO.FI

MALVA LAHTIS MUSEUM
FÖR VISUELL KONST

HUFVUDSTADSBLADET
grundades av August
Schauman år 1864.
HBL är i dag Finlands
största dagstidning på
svenska. Tidningens linje är
obundet liberalt borgerlig.

5.10.2023

- **Vecka:** 40
 - **Namnsdag i dag:** Svenska: Inger, Ingrid.
Finska: Inka, Inkeri. Ortodoxa: Aleksi, Ilpo, Joonas, Joonas, Karita, Pekka, Petri, Pietari.
 - **Namnsdag i morgon:** Svenska: Bruno. Finska: Minttu, Pinja. Ortodoxa: Kari, Makari, Tuomas, Tuomo.
 - **Solen** upp ner
Borgå	7.32	18.39
Hangö	7.42	18.50
Helsingfors	7.34	18.42
Lovisa	7.30	18.36
Uleåborg	7.39	18.33
Utsjoki	7.42	18.17
Vasa	7.51	18.51

RÄTTELSE

Det är vår linje att rätta fel så snart som möjligt på eget initiativ.
Tidningens rättelsepolicy finns att läsa på <https://hbl.fi/rattelser/>

Grundad 5 december 1864.
Medlem av
Nyhetsmediernas förbund.
ISSN 0356-0724.

Anna Hellerstedt Verkställande direktör
Kalle Silfverberg
Chefredaktör och ansvarig utgivare
Andreas Rundlöf Försäljningsdirektör
Kirsti Pakkala Digital direktör
Peter Valkama HR- och ekonomidirektör

Utgivare Hufvudstadsbladet Ab.
Hufvudstadsbladet Ab ägs av
Bonnier News och Konstsamfundet.
Bolaget förbehåller sig rätten att förutom i
papperstidningen också i digitala produkter
publicera insätt eller beställt material utan
särskild ersättning.

REDAKTIONEN

Växel: 09 12531
Redaktionens e-post: nyheter@hbl.fi
Personliga e-postadresser:
fornamn.efternamn@hbl.fi

Kalle Silfverberg
Chefredaktör och ansvarig utgivare
Gunilla Celvin
Biträdande chefredaktör och redaktionschef
Dan Lolax
Tf redaktionschef
(kultur och samhälle och opinion)
Steffen Ørsted
Redaktionschef (visuellt och utveckling)

Mer kontaktpuppgifter finns på hbl.fi/kontakt

BLEV DU UTAN TIDNING?

Gör din reklamation smidigt via
Mitt Konto konto.ksfmedia.fi

**Storhelsingfors & Övriga Nyland -
Postis morgondistribution**
0200 127 127, mån-fre kl. 06.30-16.00,
lör kl. 07.00-12.00, sön kl. 07.30-12.00

Postis dagsdistribution
09 1253 500 mån-fre kl. 09.00-12.00 och
kl. 13.00-15.00, lör-sön konto.ksfmedia.fi

Raseborg, Ingå, Hangö och Vasa (PPP)
06 784 8930, mån-fre kl. 06.00-8.00,
lör-sön kl. 06.00-10.00

**Kyrkslätt, Sjundeå, Lojo, Högfors,
Mäntsälä, Nummi-Pusula, Vichtis, Kervo,
Träskända, Hyvinge, Hyrylä, Jokela,
Mariefors, Borgnäs (Earlybird)**
09 1253 500 mån-fre kl. 09.00-12.00 och
kl. 13.00-15.00, lör-sön konto.ksfmedia.fi

Lahtis (Posti)
0200 127 127, mån-fre kl. 06.30-16.00,
lör kl. 07.00-12.00, sön kl. 07.30-12.00

Tammerfors (Posti)
0100 3355, mån-fre kl. 06.00-16.00,
lör-sön kl. 06.00-12.00

Tavastehus, Riihimäki (Posti)
0200 127 127, mån-fre kl. 06.30-16.00,
lör kl. 07.00-12.00, sön kl. 07.30-12.00

Åbo med omnejd (LSTJ)
02 269 3434, mån-fre kl. 06.00-16.30,
lör-sön kl. 07.00-11.00

Åland
018 636 700, mån-fre 08.00-14.00

Som prenumerant har du tillgång till
e-tidningen på HBL365 samt nyheter &
premiumartiklar på HBL Nyheter appen.

Du hittar båda apparna i App Store och
Google Play Butik.

Sköt alla dina prenumerationensändren via
Mitt Konto konto.ksfmedia.fi

Ta kontakt

Kundservice: preen@ksfmedia.fi
09-1253 500, telefon mån-fre kl. 09.00-
12.00 och 13.00-15.00.

Annonservice

Annonsbokning: annons@hbl.fi
mån-fre kl. 09.00-12.00 och 13.00-15.00

Privatperson eller förening?
Skapa er egna annons på
hbl.fi/annonskiosken
På ksfmedia.fi hittar du vårt mediekort
samt information om hur vi kan hjälpa
dig att nå ut till nya kunder.

HBL trycks i Sanomala i Vanda.
Niklas Palm, tryck & distributionschef.

**Bottenviken, som översatte finska schlager till svenska,
kommer till Savoy-teatern söndagen den 8 oktober 2023.**
**Albumet "Du Och Jag - ett rike - ett land" som släpptes i sommar har översatt låtar
från uppsättningar av till exempel Maustetytöt, Ultra Bra och Samuli Putro.**

För HBL:s läsare till specialpris från 24,50 € via hbl.fi/shop

**Sunborn Live förevisar:
BOTTENVIKEN (SE)
SÖN. 8.10.2023
Savoy-teatern, Helsingfors**

lippu.fi

Henriksson: Regeringen bör kunna korrigera orimligheter

Nyrenoverade bostäder står tomma i brist på personal

Ann-Louise Laaksonen är ordförande för Fruntimmersföreningen i Helsingfors, som driver privata äldreboendet Hagaro i Norra Haga i Helsingfors. FOTO: NIKLAS TALLQVIST

Direkt länk
mellan ökänt
svenskt
nätverk
och finska
gatugång

6

Nu ska
pensionerna
ses över på
nytt - målet är
att spara upp
till en miljard

8

”Tom
och ihålig” –
konstkännare
kritiserar
Käärijämural

21

” Genom att
prata om
”barnpornografi” eller
”barnporr” trivialiseras
fenomenet, medan
offren stigmatiseras.

Torsten Fagerholm i ledaren,
sidan 24

Anna-Maja Henriksson beredd att bromsa lovad skattesänkning

Henriksson säger att regeringen måste kunna korrigera sin linje, om konsekvenserna av nedskurna bidrag visar sig slå orimligt hårt mot vissa grupper.

Regeringen har i rekordfart producerat lagförslag som skär i sociala bidrag – så snabbt att inte ens expertorganisationer vet vad de tagit ställning till.

Lagförslaget om indexfrysningar i bidragen gavs på remiss med bara fem dagar till svara. Konsekvensbedömningarna har inte heller varit färdiga. Justitiekansler **Tuomas Pöysti** har kritiserat beredningen.

Anna-Maja Henriksson, SFP:s partiledare och undervisningsminister, säger att hon på den punkten kan hålla med.

–Han har rätt, tiden har varit för knapp, säger Henriksson, som i egenskap av ex-justitieminister brukat betona god lagberedning.

Orsakerna till brådskan har varit att regeringsförhandlingarna blev långa, sommaren avbröt arbetet på ministerierna och budgetlagarna ska ges till riksdagen i oktober.

Det innebär att det i stället blir riksdagen som får se om konsekvensbedömningarna ger ny information – och i så fall korrigerar linjen.

Det gäller att analysera alla de åtgärder som görs, så man inte får en konsekvensanalys om bostadsbidraget, och en annan om index-

frysningarna. De ska också korsköras, säger Henriksson: Innan man sett det vet man inte hur det faller ut.

– Men det behöver finnas beredskap i regeringen att i så fall korrigera sådant som kan bli orimligt.

Social- och hälsovårdsministeriet har utlovat konsekvensbedömningar till måndag, då även budgetboken publiceras.

Hon säger att hon sagt samma sak internt inom regeringen, men upplever att regeringen är överens om att nedskärningarna sammantaget inte får drabba så att det upplevs som oskäligt för någon viss grupp. Statsminister **Petteri Orpo** (Saml) har tidigare lovat att regeringen "inte kräver orimligheter av någon".

Oroad över resiliensen

En orsak till att Henriksson tar upp risken för orimliga konsekvenser är att hon oroar sig för folkets sammanhållning och resiliens. Om den spricker kan det få konsekvenser för hur väl landet tacklar all annan osäkerhet, då det också pågår ett krig i Ukraina som behöver fortsatt stöd.

Det gäller också Finlands skuldsättning. Henriksson tar fram en karta som "man får hicka av", pre-

■ Anna-Maja Henriksson säger att kartan över hur europeiska länder skuldsätter sig får en "att hicka". På kartan över läget i slutet av decenniet är Finlands skuldnivå i en kategori för sig i hela norra Europa. FOTO: NIKLAS TALLQVIST

Petteri Orpo svarar på Anna-Maja Henrikssons utspel

Sparmålet är regeringsprogrammets ryggrad, säger statsministern. Partikollegan **Sanni Grahn-Laasonen** menar att analyser av olika nedskärningar redan gjorts.

SFP:s ordförande **Anna-Maja Henriksson** efterlyser en beredskap i regeringen att ompröva sparbeslut om det visar sig att olika nedskärningar i bidrag och social trygghet ackumuleras på ett orimligt sätt hos vissa grupper.

Tidtabellen har varit så knapp att remissrundorna förkortats och alla konsekvensanalyser inte varit klara. Henriksson anser därför att

det måste finnas utrymme för att göra korrigeringar.

HBL frågade statsminister **Petteri Orpo** (Saml), som var i Paris på onsdagen, om det finns en beredskap att se över något beslut ifall konsekvenserna visar sig drabba någon grupp hårt.

Orpo säger att han är medveten om att tidtabellen varit knapp. Han betonar ändå att regeringen måste hålla fast vid sparmålet på 6 miljarder euro och 100 000 nya jobb.

– Det är hela programmets ryggrad. När vi sedan får konsekvensbedömningarna så tittar vi på helhetsbedömningen och på basis av det kan vi göra några förändringar.

Orpo betonar att han vill hålla fast vid principerna man beslutat om, även om man sedan tittar igenom varje sparåtgärd skilt för sig.

Orpo: Kan ersättas med annat

– Om någon sparåtgärd, eller något sparmål inte förverkligas så kan man ersätta det med något annat.

Ansvarsminister **Sanni Grahn-Laasonen** (Saml), minister för social trygghet, svarar HBL skriftligt på frågan om det finns en beredskap att ompröva besluten.

"Finland skuldsätter sig på ett farligt sätt. Regeringen håller fast vid sparbeslut som uppfyller de mål som nåtts i regeringsförhandlingarna för att balansera ekonomin och höja sysselsättningen. Vi har kommit överens om åtgärderna i regeringsförhandlingarna", svarar Grahn-Laasonen.

Hon skriver också att effekterna och konsekvenserna har bedömts långs med beredningsprocessen.

"Effekterna har analyserats i samband med varje lag".

Det är ändå den sammanlagda effekten av många olika åtgärder

■ Sanni Grahn-Laasonen (Saml), minister för social trygghet, och statsminister Petteri Orpo (Saml). FOTO: RONI REKOMAA/LEHTIKUVA

som efterfrågats, bland annat i de remissvar som kommit in från organisationer.

Remissvaren på exempelvis lagen om indexfrysningar på flera bidrag har innehållit hård kritik på

NYHETER E-post: nyheter@hbl.fi
NYHETSCHEF Pia Heikkilä
pia.heikkila@hbl.fi

NYHETSCHEF Niklas Evers
niklas.evers@hbl.fi

Facebook: HBL - Hufvudstadsbladet
X: @hblwebb
Instagram: @hufvudstadsbladet

”Om konsekvensbedömningarna visar att det blir orimligt måste man ha en förmåga att se på dem.

senterad av tidigare kanslichefen **Martti Hetemäki**. Den visar att Finland skulle ha en skuldsättningsgrad på 82 procent vid slutet av decenniet om inget görs, och den motsvarar närmast Sydeuropa. I Sverige skulle motsvarande siffror vara 30 procent, i Danmark 32.

Henriksson säger att folket klarade sig igenom pandemin för att man jobbade mot samma mål.

Tänker du att folk inte har samma sammanhållning om en del nu blir mycket missnöjda?

– Exakt. Det måste man hålla i bak huvudet, och där kommer jag till slutsatsen. Om konsekvensbedömningarna visar att det blir orimligt måste man ha en förmåga att se på dem.

Vill man värna om resiliensen? handlar det om att skapa en förståelse hos folk vad vi gör och varför vi gör det?.

SFP hade före riksdagsvalet ett mål att kunna sänka skatterna på sikt, men partiet ansåg att lättnaderna kunde komma i slutet av valperioden.

Skattesänkning för rika kan skjutas upp

Nu har regeringen bland annat tänkt lätta upp solidaritetsskatten, den högsta skattenivån. Tidigare var gränsen 80 000, nu skulle den gå till 150 000.

Ändringen väntas ge en skattesänkning på ungefär 1,3 procentenheter för dem som tjänar 14 000 i månaden.

Henriksson säger att hon och SFP skulle ha varit beredda att skjuta upp den ändringen i höstens budgetförhandlingar.

två punkter: Bara fem dagar tid att svara – och inga övergripande konsekvensanalyser som skulle korsera olika sårbeslut sinsemellan.

”De sammantagna effekterna av regeringens olika förslag har inte i tillräcklig grad korskörts och presenterats”, skriver exempelvis Centralförbundet för mental hälsa.

”Förslaget sägs det att effekterna inte har bedömts sammantaget med andra förändringar i den sociala tryggheten”, skrev factorgansationsen STTK. Folkpensionsanstalten skrev att det verkar som om åtgärderna kan ackumuleras hos vissa grupper.

Social- och hälsovårdsministeriet har utlovat utförligare konsekvensanalyser då budgetboken publiceras på måndag.

”Vi har gjort ändringar”

Sanni Grahn-Laasonen svarar att det även redan har gjorts korrigeringar i lagarna baserat på experterns inspel.

”I samband med budgetlagarna har vi uteslutit underhållsstödet (FPA-stöd som betalas om inte den

– Där har vi hittills inte nått ända fram.

Om någon nedskärning behöver backas efter att analyserna gjorts, ska det då hittas andra sätt att balansera ekonomin i stället?

– Det kan hända att det behövs, då måste vi se på det. Då måste man också kunna se om det finns något på skattesidan som kan göras annorlunda.

Menar du då att återgå till ert förslag att skjuta upp lättnaden i solidaritetsskatten?

– Till exempel. Det finns alltid olika alternativ.

Det nätverk som grundades inom SFP har också tagit upp de sociala tryggheten påverkar skolorna. Svarar du på ett tryck inom partiet?

– Det här har alltid varit viktigt för mig själv, så jag utgår i det här resonemanget från min egen värdegrund. Och jag vet att den motsvarar mycket av det som SFP-folket tänker.

Som undervisningsminister, ser du att det behövs analys på hur den sociala tryggheten påverkar skolorna, och hur skolorna får ta konsekvenser?

– Det är svårt att säga på förhand, men det vi kan säga är att vi satsar på skolan, och det är rätt satsning. En höjning av jämlikhetsstödet med 50 miljoner extra ska uttryckligen jämna ut olikheterna mellan eleverna, för att få mer vuxna och lärare i skolor där det behövs mer individuellt stöd.

Ett område där regeringen omgrupperar på grund av sina nedskärningsbeslut är vuxenstudiestödet. Det ska slopas, men regeringen letar nu samtidigt efter modeller för att fortsätta stödja fortbildningen för vissa yrkesgrupper, som inom vården och läraryrket.

Sylvia Bjön
sylvia.bjon@hbl.fi

andra föräldern betalar underhåll). Dessutom har vi gjort ändringar i bostadsbidraget, utkomststödet och indexfrysningarna så att de ska lindra effekterna för barnfamiljer”, skriver Grahn-Laasonen.

Den ändring som gjorts i utkomststödet är att man backat den föreslagna självrissen för hyresutgifter, och i stället utreder en hyresnorm. I bostadsbidraget har barnfamiljernas självrisk krympt.

HBL nådde inte finansminister **Riikka Purra** (Sannf) på onsdagen. KD:s ordförande, jord- och skogsbruksminister **Sari Essayah** (KD) svarade via sin medarbetare att regeringen ska ta konsekvensbedömningarna i betraktande, men hänvisar till att ansvarministern för bidragspolitik är Sanni Grahn-Laasonen.

Sylvia Bjön
sylvia.bjon@hbl.fi

Johanna Häggblom
johanna.haggblom@hbl.fi

Päivi Räsänen tar frågan om dömd läkare till riksdagen

Fallet med läkaren som dömts för barnpornografi innehav blottar allvarliga brister i den finska lagstiftningen, anser riksdagsledamöter som HBL talat med.

Nyligen kunde HBL berätta om hur en läkare, som dömts för innehav av barnpornografi i Sverige 2020, kunnat fortsätta jobba som läkare i Finland med Valvira godkännande.

Valvira motiverar beslutet med att den nuvarande lagstiftningen enbart möjliggör att en läkare blir av med sin licens om ett brott eller dylikt sker inom tjänsten. Eftersom brottet begicks utanför yrkesutövningen, alltså på ”fritiden”, räcker brottet inte för att läkaren ska bli av med sin licens.

Det här är en klar brist i lagstiftningen. Det anser fyra riksdagsledamöter som sitter i social- och hälsovårdsutskottet, som HBL talat med.

Tidigare familje- och omsorgsminister **Krista Kiuru** (SDP) är upprörd över fallet med den dömda läkaren som fått fortsätta jobba i Finland trots domen. I ett mejl till HBL skriver hon att fallet är mycket beklagligt.

”Finland borde ha gjort som Sverige”, meddelar Kiuru som nu är ordförande för riksdagens social- och hälsovårdsutskott och hänvisar till att både Sverige och Norge drog in läkarens licens direkt.

Också Kristdemokraternas riksdagsledamot **Päivi Räsänen** konstaterar att det är en brist i lagstiftningen att man inte kan dra in en läkarlegitimation om ett brott har begåtts utanför yrkesutövningen. Räsänen anser att bristen borde rättas till å det snaraste.

– Om man har dömts för sexualbrott mot barn visar det att en sådan person inte är lämplig att arbeta med barn, säger Räsänen.

Räsänen lyfter också fram vikten av att lagstiftningen är tydlig med tanke på förmännens ansvar och möjlighet att reagera.

– Det vore otroligt svårt om en förmän fick kännedom om ett sådant här fall och förmannen inte kunde ingripa utan att mygla för att få bort personen.

Räsänen meddelar under intervjun att frågan är så pass viktig att hon planerar att ställa ett skriftligt spörsmål i riksdagen.

Måste kunna lita på den som ger vården

Som HBL berättat har mannen efter den fallande domen jobbat inom både den privata och offentliga vården i Finland i södra svenska Österbotten. Han har bland annat jobbat hos vårdbolaget Mehiläinen och som hälsocentralläkare. Han har fått lön från Österbottens välfärdsområde under hela 2022.

Samlingspartisten **Mia Laiho** från Esbo är medicine doktor specialiserad på inre medicin. Hon är inne på samma linje som Räsä-

■ Päivi Räsänen (KD), Krista Kiuru (SDP) och Henrik Wickström (SFP) anser alla att det finns brister i lagstiftningen. FOTO: LEHTIKUVA

nen och Kiuru. Laiho anser också att det är självklart att en person som dömts för ett sexualbrott inte kan jobba i några som helst uppdrag som har med barn att göra.

– Patienter måste kunna lita på den vård de får och på den som ger vård.

Hon säger att en läkare som jobbar på en hälsovårdscentral vårdar allt från bebisar till 100-åringar.

– Man måste kunna kräva, av alla de läkare som verkar inom primärvården och inom specialistsjukvården för barn och unga, att de inte har begåtts sexualbrott mot barn.

Också SFP:s representant i social- och hälsovårdsutskottet **Henrik Wickström** lyfte på ögonbrynen när han läste HBL:s artikel.

– Min första reaktion var att det här är väldigt märkligt, säger Wickström.

Att Finland står ut i jämförelse med de andra nordiska länderna på det här sättet är inte bra, anser Wickström och Räsänen. De hoppas artikeln kan bli en diskussionsöppnare för hur den nuvarande lagstiftningen kan förändras så att vi inte skulle se dylika situationer.

– Man måste kunna lita på läkaren till hundra procent. Här upplever jag att det finns skäl att granska om vi via lagstiftning kan undvika att dylika situationer sker, säger Wickström.

Tidigast 2025

Trots ovanligt eniga politiker verkar det ändå ta tid innan lagen ändras. I Orpos regeringsprogram står det att lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvår-

FAKTA

Domen

● Läkare dömdes för drygt 250 barnpornografiska bilder på sin dator.

● 144 av bilderna ansågs av rätten vara särskilt hänsynslösa.

● På datorn fanns också 7 filmer varav två ansågs vara särskilt hänsynslösa.

● Mannen dömdes till skyddstillsyn och till att genomgå en behandling mot det som bedömdes vara en sexmissbrukarproblematik.

● Maxstraffet för barnpornografi innehav är två års fängelse.

den från 1994 ska revideras. Jobbet börjar efter årsskiftet och har deadline 2025, säger **Jaska Siikavirta**, direktör vid Social- och hälsovårdsministeriet. Bristerna har varit kända länge.

– Det här är ett utmärkt enskilt exempel på vilka situationer som kan uppstå, säger Siikavirta.

HBL har även sökt sittande social- och hälsovårdsminister **Kaisa Juuso** (Sannf). Hon har avböjt från att kommentera fallet.

Annica Lindström
annica.lindstrom@hbl.fi

Tillslag avslöjar omfattande kriminell organisation

Polisen har avslöjat omfattande narkotikabrottslighet, som visar att det finns en direkt koppling mellan svensk organiserad kriminalitet och finska gatugång.

Över 350 kilo narkotika och en mycket stor mängd narkotikaklassade läkemedel. Det har en svensk kriminell organisation tagit in i Finland.

Ut från landet förde grupperingen så mycket som 2,5 miljoner euro i kontanter.

Polisen berättade på onsdagen om hur den avslöjat verksamhet som på flera sätt är exceptionell.

– Det handlar om en mycket omfattande kriminell organisation sett till vad vi har undersökt, vilka vi har gripit och de beslag som vi har gjort, säger kriminalkommissarie **Marko Heinonen** vid Centralkriminalpolisen.

Enligt honom är det första gången som svenska aktörer har smugglat in en så stor mängd narkotika till Finland.

– Vi har starka indikationer på att organisationen har velat ta narkotikamarknader i Finland i besittning och också gjort det under en tid. Till syvende och sist handlar det om att finansiera den egna organisationen.

Trettio personer har gripits under polisens förundersökning och sjutton är fortsatt häktade. Nationaliteterna är många. Heinonen beskriver det också som "en mycket internationell brottslighet", även sett till de inblandade misstänkta i Finland.

Svenskar häktade

Det finns uppgifter om att det är det ökända svenska kriminella gänget Dödspatrullen som har stått för införseln av narkotikan. Från svenska rättshandlingar har HBL belägg för att medlemmar ur Dödspatrullen förekommer i utredningen.

Polisen har enligt Heinonen fattat beslut om att inte nämna organisationers eller gängs namn. "för att inte göra reklam för dem". Därför bekräftar han inte uppgifterna. Heinonen medger ändå att det handlar om en kriminell organisation som är kopplad till Stockholmsområdet, vilket Dödspatrullen är.

Fyra personer bosatta i Sverige är häktade i Finland. Ytterligare två personer från Sverige är involverade, men de är kvar i Sverige på

■ Här flyttas narkotika från en långträdare över till en taxi nära soptippen i Esbo. Hundratals kilo droger har förts från Sverige in i Finland.

FOTO: POLISEN/LEHTIKUVA

■ Marko Heinonen har lett förundersökningen från Centralkriminalpolisens sida. Polisen reagerade på att svenska yrkeskriminella började röra sig i huvudstadsregionen.

FOTO: EMMI KORHONEN/LEHTIKUVA

grund av pågående rättsprocesser mot dem.

De misstänkta är i huvudsak födda i slutet av 1990-talet eller början av 2000-talet. De är medborgare i Sverige, Storbritannien, Somalia, Serbien, Norge, Irak, Ukraina, Kosovo, Finland och Turkiet, skriver polisen i ett pressmeddelande.

Pengar har transporterats från Finland till bland annat Turkiet. I Turkiet finns **Rawa Majid** som i sin tur leder nätverket Foxtro som flera av den senaste tidens mord i Sverige kopplas till och som HBL har berättat om.

Polisen kommenterar inte om det finns ett samband här.

Styrts från utlandet

Verksamheten har enligt polisen varit organiserad enligt tydliga hierarkier där de svenska medlemmarna har stått för införseln av droger. Samtidigt har rollerna och uppgifterna kunnat växla.

En del personer har vistats i Finland en längre tid, medan andra har kommit hit bara för korta insatser. Det hela har letts från utlandet.

I Finland har sedan bland annat medlemmar ut gatugång deltagit i att distribuera och förmedla narkotikan vidare.

– Ett nytt fenomen är den direkta länk mellan gatugång och svensk organiserad kriminalitet som vi har lyckats bekräfta i utredningen, säger **Kimmo Sainio** som leder enheten mot yrkesmässig brottslighet vid Helsingforspolisen.

Den kopplingen kan enligt honom ha uppstått genom vänskaps- och släktband eller så att personer har bott samtidigt i ett land. Enligt honom har många personer i utredningen samma etniska ursprung vilket kan ge kontakter över landsgränser.

Risk för organiserad verksamhet

Polisen har tidigare uppgett att det finns ett tiotal gatugång i Finland, främst i huvudstadsregionen. Grupperna har en egen identitet, gemensamma symboler och är ofta baserade i ett område, men är vanligen mer löst organiserade.

Till exempel Dödspatrullen uppstod som ett lokalt förankrat gäng där vänner och grannar blev rivaler. Nu är verksamheten omfattande med droghandel, vapen och medlemmar som har dömts för mord.

Enligt Kimmo Sainio finns det också i Finland en fara för att gatugängen ska fungera som en slags förskola där följande stadium är organiserad kriminalitet.

Han talar om att många inom gatugång gärna visar upp sin kapacitet och egendom i sociala medier. Ett sätt att komma åt pengar är just genom narkotikahandel.

Sainio lyfter också fram den

våldskapacitet och stora innehav av vapen och sprängämnen som svenska kriminella gäng har visat.

– Visst finns det en rädsla för att den verksamhetsmodellen ska komma också till oss i Finland.

Han betonar ändå att det inte hittills har visat sig finnas revirstrider mellan gatugång här som skulle vara kopplade till narkotikahandeln, utan att medlemmarna har varit en länk lägre ner i kedjan.

Stoppades med droger, svenska kriminella i Finland

Det var via gatugång som Helsingforspolisen kom hela fallet på spåren. I början av året stoppade fältpoliserna en bil under ett normalt uppdrag. I den fanns personer med kopplingar till ett gatugång som hade på sig 1,5 kilo amfetamin och delar till skjutvapen.

Enligt Kimmo Sainio väckte det här misstankar.

Ungefär samtidigt noterade Centralkriminalpolisen att svenska yrkeskriminella rörde sig tillsammans med personer ur gatugång. Marko Heinonen säger att polisen då började utreda om de planerade ett våldsdåd, men kom fram till att det handlade om narkotikabrottslighet.

Det visade sig att personer kom till Finland och hyrde bostäder i huvudstadsregionen. I dem förvarades narkotikan och från dem spreds den vidare.

Narkotikan togs in i Finland med långträdare. Det skedde enligt Sainio bland annat över gränsen mellan Sverige och Finland i norr. Ett av de ställen där narkotikan lämnades vidare fanns nära soptippen i Esbo.

I april greps sedan en långträdare som transporterat narkotika tillsammans med andra misstänkta och senare skedde fler gripanden och husrannsakingar.

I Sverige beslagtogs svensk polis över 100 kilo narkotika och en stor mängd vapen.

Införseln till Finland skedde från oktober–november till våren.

Narkotikaklagen var kokain, amfetamin, ecstasytabletter, hasch, marijuana, Ksaloltabletter och smärtstillande Oxycontin.

Ökad efterfrågan på narkotika

Både Kimmo Sainio och Marko Heinonen säger att det finns ett vakuum på den finska narkotikamarknaden, efter att flera gripits i samband med de stora FBI-ledda operationerna för några år sedan.

Samtidigt är efterfrågan på droger stor och har bara ökat. Det gör att utländska kriminella är intresserade av att komma in i Finland.

– Det finns säkert en risk för att nya grupper försöker komma in på den finska marknaden för att tjäna pengar här genom narkotikahandel. Polisen måste vara på sin vakt, säger Heinonen.

Han vill ändå inte säga om polisen känner till sådana grupperingar. Enligt honom fanns det ett klart syfte med polisens insats i våras:

– Avsikten var att visa att om man begår brott i Finland så ställs man till svars.

Sainio talar dessutom om vikten av förbyggande åtgärder från polisens men även från socialtjänstens sida.

Anna Svartström
anna.svartstrom@hbl.fi

Att tramadol kommer i tablettform gör den mer praktisk som gatudrog. FOTO: ROGER TURESSON

”Mördardrogen” används i Sverige av kriminella för att stålsätta sig inför brott

Det tog inte lång tid från att tramadol började användas inom vården till att tabletterna blev eftertraktade på den illegala marknaden i Sverige.

I dag har tramadol blivit känd som en ”mördardrog” som gängkriminella i Sverige tar inför grova våldsbrott.

Bland annat vid en uppmärksam skjutning i Sundsvall förra året, som kopplats till konflikten mellan de kriminella gängerna Dalenätverket och Foxtrot, tog de springpojkar som lejts som mördare tramadol. Även inför skjutningen som resulterade i mordet på 12-åriga Adriana år 2020 i Botkyrka söder om Stockholm letade gärningsmännen efter drogen inför dådet.

Bilden att kriminella lejer unga att utföra grova våldsbrott och ger dem tramadol för att de ska våga genomföra dåden stämmer väl överens med verkligheten, anser **Jale Poljarevius**, underrättelsechef hos polisen i region Mitt som täcker Uppsala, Gävleborg och Västmanlands län.

–Det baserar jag på vad vi hör genom underrättelser. De som ska begå brotten mår sällan särskilt bra, då tar man sig en ”styrketår”. Det kan handla om legala läkemedel eller illegala droger, säger han.

Överdoserar

När tramadol introducerades i Sverige sågs det inom vården som ett preparat som inte var så beroendeframkallande och som klassades som medelstarkt, mellan paracetamolpreparatet Alvedon, och morfin.

–Det hade från början en väl

motiverad plats som ett läkemedel för smärtlindring, säger **Kai Knudsen**, docent i anesthesiologi och intensivvård på Göteborgs universitet och expert i klinisk toxicologi.

De som missbrukar tramadol tar vanligtvis mellan dubbel och fyra gånger så hög dos än vad läkare föreskriver. Läkemedlet kan leda till allvarliga krampanfall vid höga doser.

Samtidigt har drogen flera egenskaper som gör den populär bland gängkriminella.

–Det är ett medel med flera ansikten. Det slår på samma system som morfin gör, men har också en stimulerande effekt. Så man blir lugn, ångestdämpad samtidigt som man får en uppåtkick, säger Kai Knudsen.

Insmugglat från Östeuropa

Tramadolen på gatan är oftast insmugglad, främst från Östeuropa, och tillgången i Sverige har ökat i takt med det illegala inflödet, enligt Kai Knudsen. Förra året beslagtogs Tullverket över en miljon tramadoltabletter vilket är nästan en femdubbling jämfört med för tio år sedan då drygt 220 000 tabletter beslagtogs av Tullverket.

Som gatudrog har tramadol ytterligare en fördel jämfört med många andra opioider. –Det är tablett till skillnad från heroin och morfin som oftast är injektioner. Det gör det hållbart och lätt att konsumera, transportera och sälja, säger Kai Knudsen.

Utöver gängen är det främst kvinnor som missbrukar tramadol, säger Kai Knudsen som menar att det kan bero på att piller upplevs fräschare och som en mindre tung drog än sprutor.

Vid tillslag mot gängmedlemmar och kriminella är det väldigt vanligt att polisen hittar narkotika eller spår av narkotika, dels avsett för försäljning men också för internt bruk, säger Jale Poljarevius.

Droger ska ge ”mod”

Att kriminella drogar sig för att stålsätta sig inför brott är i sig inte unikt för de gängkonflikter vi ser nu.

–Jag har jobbat mot huliganism där vi såg doping, kokain och andra preparat. Men också andra våldsbrottslingar, på 90-talet när värdestransportränen begicks användes Rohypnol strategiskt för att våga genomföra rånen, lite som tramadol i dag, säger han.

I dag är tramadol narkotikaklassat i Sverige och används sällan inom vården. I Finland är tramadol däremot inte narkotikaklassat.

Från och med nästa år står det även med på Internationella antidopningsorganisationen Wadas dopningslista.

–Man förstod inte riktigt från början från läkarhåll att det hade de effekter det har, säger Kai Knudsen.

Trots att drogen i sig anses vara omkring en tiondel så beroendeframkallande som morfin så finns det stor risk att det blir psykiskt svårt att sluta använda drogen.

–Om man rör sig i kriminella miljöer, begår upprepade brott och utsätter sig för de här ångestfyllda situationerna så är det klart att man kommer uppleva att det är lämpligt att ta den om och om igen.

Amanda Dahl

OLYCKOR

Stor kollision på Västerleden

Flera bilar kolliderade på bron mellan Gräsviken och Drumsö på onsdagskvällen och orsakade kraftig trafikstockning.

Olyckan inträffade på Västerleden i västlig riktning vid bron mellan Gräsviken och Drumsö. Hela körfältet var avstängt och en alternativ rutt öppnades via Drumsövägen, skrev Helsingforspolisen på Twitter klockan 17.27 på onsdags-eftermiddagen.

Trafiken stod still nästan två timmar efter olyckan, men vid 18-tiden öppnades en körfil i västgående riktning. Vid 19-tiden uppgav Helsingforspolisen att röjningen var klar och att trafiken löpte som vanligt på bron från Gräsviken till

Tiotal bilar stod still på kö i Gräsviken efter olyckan på Västerleden. FOTO: JUSSI NUKARI/LEHTIKUVA

Drumsö. Det finns inga uppgifter om personskador till följd av trafikolyckan.

Dann Pettersson
dann.pettersson@hbl.fi

BROTT

Två män från Raseborg misstänks för brandbilstölden

Polisen går ut med nya uppgifter om vansinnesfärden som slutade i en stolpe i Helsingfors på måndagsnatten.

Brottsserien började vid Brandstationen i Österby i Ekenäs kring midnatt mellan måndag och tisdag. Gärningsmännen ska ha tagit sig in i stationen genom ett krossat fönster.

Polisen delger nu misstanke mot två ortsbör. Det gäller två män födda i Raseborg på 1980-talet. Efter inbrottet på stationen misstänks de ha stulit en brandröd minibuss.

Den händelserika kvällen fortsatte från Ekenäs i den röda minibussen. Männen körde fordonet till Helsingfors med skrikande sirener och påslaget blåljus. Gärningsmännen misstänks för grovt rattfylleri och straffbart bruk av narkotika.

Dessutom misstänks de för grov stöld, grovt äventyrande av trafiksakerheten och bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel.

Var kvällen slutade för männen är inte klart. Men själva bilfärden slutade på Steniusvägen i Haga i Helsingfors där de krockade med

en stolpe cirka klockan 02.40 på tisdagsmorgonen. Enligt polisen noterade ögonvittnen två personer som flydde platsen vid stolpen.

”Blir ingen bil av den mera”

Under tisdagen bad polisen om uppgifter från allmänheten, sedan vansinnesfärden antogs ha äventyrat allmänheten.

Enligt uppgifter till HBL under tisdagen ska frontpartiet av brandbilen vara helt förstört. Enligt **Clas Tallberg**, jourhavande chef på Västra Nylands räddningsverk, är det skroten som gäller för den brandröda minibussen.

– Det blir nog ingen bil av den mera.

”Förundersökningen fortsätter nu med förhör och insamling av bevismaterial. Ärendet skickas inom sin tid till åtalsprövning”, säger undersökningsledare kriminalkommisarie **Mats Sjöholm** i polisens pressmeddelande.

Dann Pettersson
dann.pettersson@hbl.fi

OLYCKOR

Oljeolycka vid Norra kajen i Helsingfors: ”Kan ta tre dagar att få bort”

På tisdagskvällen skedde en oljeolycka vid Norra kajen i Helsingfors.

Olyckan ska ha påverkat ett 100 meter stort område. Det påverkade området har blockerats med oljebommar. Oljebommarna är där för att stoppa oljan från att sprida sig och för att suga bort oljan. Båtarna vid Norra kajen sitter för tillfället fast i hamnen.

Antti Salminen vid Helsingfors räddningsverk var under onsdagsmorgonen på plats vid olycksplatsen.

– Det kan ta en till tre dagar för att få bort oljan. Vi vet ännu inte

Oljeolyckan inträffade vid Norra kajen i Helsingfors. FOTO: OSCAR CAMBIER

varifrån oljan kom, säger Salminen.

Oscar Cambier

En miljard euro skall sparas genom reform av pensionssystemet

Statsminister Petteri Orpo vill på kort tid - bara ett drygt år - se nya förslag för att minska pressen på pensionssystemet. Målet är att spara in upp till en miljard euro.

Diskussionen om följande pensionsreform kom i gång nästan strax efter den förra var klar.

Pensionsåldern stiger redan nu gradvis för dem som är födda 1955 och senare, och pensionssumman påverkas av den förväntade livslängden.

När statsminister Petteri Orpo (Saml) förra onsdagen inkallade arbetsmarknadsparterna ville han att de ska förhandla fram nya förslag på bara ett och ett halvt år.

Åtgärderna ska förbättra de offentliga finanserna med en miljard euro, enligt statsministerns önskemål.

- Det motsvarar ungefär det höjningstryck som finns på pensionsavgifterna, sade Orpo.

Frågan i sig är ingen överraskning. Arbetsmarknadsparterna är alla villiga att sätta sig ner för att se till att pensionssystemet fungerar på lång sikt.

Det är den låga nativiteten som lett till att systemet på sikt kan lägga allt högre press på att höja pensionsavgifterna, och regeringen vill bromsa det.

Pensionssystemet är en fråga mellan arbetsgivarna och löntagarna, men Finansministeriet ser det som kopplat till den offentliga ekonomin.

- Det här påverkar rörelserymmet i den offentliga ekonomin, då pensionsavgifterna är en del av skatteketten, sade Lauri Kajanoja, koordinator för den ekonomiska politiken vid Finansministeriet, till HBL i vintras.

Fackcentralen STTK:s ordförande Antti Palola säger att kopplingen till den offentliga ekonomin inte är i fokus för löntagarnas del:

- Då vi går till förhandlingar är det primärt för att säkra pensionssystemets hållbarhet.

Högre avkastning?

Vad kan då göras? De förslag som hittills föreslagits och offentliggjorts kommer inte minst från Finansministeriets sida. Ministeriet, i sin tur, tar fasta bland annat på en pensionsrapport av pensionsexperten Torben M. Andersen.

Den första fråga som väntas finnas på bordet - och som inte väntas orsaka schismer mellan arbetsmarknadsparterna - är om de privata pensionsbolagen kan lägga en större del placeringarna på aktier, som ger högre avkastning, men också högre risk.

Det innebär ändringar i solvensramarna, det vill säga de krav som finns på att pensionsbolagen ändå ska klara sina åtaganden att betala ut pensioner.

En som talat för en liten justering är Veritas vd Carl Haglund.

Statsminister Petteri Orpo träffade i onsdags Kommunarbetsgivarnas vd Markku Jalonen, Akavas ordförande Maria Löfgren, FFC:s ordförande Jarkko Eloranta och STTK:s ordförande Antti Palola. Han gav i uppdrag att förnya pensionssystemet så det balanserar de offentliga finanserna med en miljard.

FOTO: MARKKU ULANDER/LEHTIKUVA

”Det motsvarar ungefär det höjningstryck som finns på pensionsavgifterna.

Statsminister Petteri Orpo om behovet att spara en miljard euro

”Hittills har vi lyckats väl med att sköta om pensionssystemet, oberoende av vilka de politiska vindarna varit eller av hurdana relationer vi haft. Det anser också flera utomstående bedömare av det finländska pensionssystemet.

Antti Palola, STTK

- Ju mer vi tror att vi kan förbättra avkastningen på våra placeringar, desto lägre blir trycket på att höja pensionsavgifterna eller till och med att i värsta fall i framtiden inskränka pensionsförmånerna, sade han till HBL i somras.

Någon stor risktagning skulle det inte vara fråga om. Haglund pekade på att privata pensionsbolag borde få motsvarande möjligheter som Keva, som innehar offentligt anställdas pensioner. Pensionsbolagen i offentliga sektorn omfattas inte av solvensregleringen.

Indexbromsar?

Ett annat sätt att stabilisera pensionssystemet är att se över själva pensionssummorna. Om intäkterna till systemet verkar hota finansieringen, så kan en indexbroms stoppa höjningar i arbetspensionerna.

Debatten startade då Torben Andersen skrev sin pensionsrapport. Finansministeriet föreslog i våras att Finland, i likhet med Sverige, också skulle införa ett system med indexbroms.

Det väntas vara en svårare fråga än avkastningen på pensionsbolagens placeringar. Redan i Andersens rapport nämndes risken med samhällsklimatet om pensionärernas levebröd sackar efter.

Ingen av parterna har tagit ställning till detaljer, men Palola säger att han är tveksam. Diskussioner mellan parterna inleddes de närmaste veckorna, säger han.

Palola säger att allt tyder på att båda parterna vill enas och nå resultat, så att det inte är de politiska beslutsfattarna som rör om i pensionssystemet.

- Hittills har vi lyckats väl med att sköta om pensionssystemet, oberoende av vilka de politiska vindarna varit eller av hurdana relationer vi haft. Det anser också flera utomstående bedömare av det finländska pensionssystemet.

Vid Finlands Näringsliv EK har direktör Ilkka Oksala samma bud.

- Vi har en bra grund för att börja diskutera det här, men vi ska inte röra om i förhandlingarna i förväg i offentligheten, säger Oksala.

Finansministeriet har lagt fram

ytterligare förslag, och det är sådana som löntagarorganisationerna inte är pigga på.

Ett år att slopa intjänningen av pension för arbetslösa och studerande. I nuläget tjänar man in pension så länge man har inkomstrelaterad dagpenning. Studerande kan tjäna in pension om man får en examen.

Ministeriet har dessutom föreslagit att slopa möjligheten till partiell ålderspension, som i nuläget kan beviljas om man fyllt 61.

Löntagarfacken har å sin sida länge betonat att man måste orka i arbetslivet för att kunna jobba till en allt högre pensionsålder. Även om arbetslivs- och hälsofrågor inte direkt finns inne i pensionssystemet tror Palola att ämnet är aktuellt.

- Jag kan tänka mig att den frågan kommer upp då vi samlar ihop ingredienser.

Sylvia Bjon
sylvia.bjon@hbl.fi

Ethnicraft

Matbord, matbords-
stolar och bänkar **-15%**

X 200x100 cm
3272 € (3849 €)

Slice 200x100 cm
1580 € (1859 €)

Bok 220x95 cm
1971 € (2319 €)

Torsion 90 cm
1062 € (1249 €)

Circle 163 cm
2328 € (2739 €)

Air 160x80 cm
1402 € (1649 €)

Kampanjpriser gäller
t.o.m 17.10.2023

Spindle
696 € (819 €)

Osso
467 € (549 €)

Osso
297 € (349 €)

N3
271 € (319 €)

Casale
288 € (339 €)

Bok
526 € (619 €)

Bok, brun
560 € (659 €)

Eye
322 € (579 €)

DC
288 € (339 €)

Välkommen!

BOKNÄS

Fri frakt vid köp över 1000 €
i webbutiken!

■ Bostäderna är nu utrustade med ett pentry där både mikro, kran med diskho och kylskåp ingår. Lägenheterna är mellan 20 och 40 kvadratmeter stora. FOTO: NIKLAS TALLQVIST

Stor utmaning att hitta personal till svenskt boende

Intresset är stort för flera nyrenoverade bostäder för äldre svenskspråkiga. Men de står tomma tills boendet Hagaro hittar fler svenskspråkiga proffs som kan jobba där.

Det delas ut kindpussar och konverseras glatt i det privata äldreboendet Hagaros festsal i Norra Haga i Helsingfors. Snyggt upplagda snittar väntar på att ätas och champagneglas med bubblig innehåll att drickas.

– Jag är lycklig i dag. Invånarna är med och de har bordsplacering. Vi andra står. Vi har en ganska hög medelålder i huset, över 90 år, säger **Carola Aspholm-Backman**, som är verksamhetsledare för Hagaro.

Den uppslupna stämningen kommer sig av att man firar att saneringen av boendet är klar. Dessutom fyller Fruntimmersföreningen i Helsingfors, som upprätthåller boendet, hela 175 år.

Just nu bor det 27 personer på Hagaro. Men alla bostäder är inte uthyrda. Dels har en del av bostäderna varit tomma under saneringen, dels saknas tillräckligt med personal.

– Utmaningen för mig är att hitta svenskspråkig professionell personal. Det är inte enkelt. Om jag ska ha huset fullt (av boende) så behöver jag tio personer till.

Hon har en hälsning till unga i dag.

– Det är få som studerar vårdyrken i dag. Men börja studera det, för det är ett så givande yrke. Var inte blyga. Och kom också till äldreomsorgen, för den är så bred. Man får öva på alla sina olika specialiteter här.

Stort intresse hos äldre par

Det finns ett stort intresse för bostäderna i Hagaro, i synnerhet för dubbletterna, där ett äldre par kan bo tillsammans. Under renoveringen gjordes flera enkelrum om till dubletter.

Tidigare fanns det en dublett per våning, men nu finns det också fyra dubletter på den högsta våningen.

– Jag har två-tre visningar varje vecka. Sju personer har flyttat in sedan renoveringen blev klar. Jag är verkligen glad över att kunna hyra ut så många rum, säger **Aspholm-Backman**.

Hon är tacksam över att Hagaro nu har nedkylning.

– Det har varit på den hetare sidan på sommaren. När det börjar tränga in värme i ett gammalt stenhus, då är det varmt. Personalen tycker om att jobba när det finns nedkylning.

Saneringen pågick i två år och har kostat över 5 miljoner euro. Samtliga bostäder har piffats upp, liksom köken som finns på varje våning samt invånarnas sällskapsrum.

Annika Granqvist, personalansvarig och socionom på Hagaro, öppnar dörren till takterrassen.

– Den är omtyckt. Här ser man både ned till vår egen trädgård och bak det där gula huset ligger rhododendronparken som vi gör utfärder till, säger hon.

Trevlig gård lockade

HBL tittar in hos **Rakel L.** som bott på Hagaro sedan 2012.

– Det var den trevliga gården som lockade, men det gjorde inte priset. Det har stigit otroligt under den tid jag bott här.

Hon tillägger med en bekymrad min att det återstår att se hur länge hon kan bo kvar. Personalen får beröm, men det behövs flera som jobbar, menar hon.

– Och så har vi trevliga inhoppare som kommer in ibland.

Rakel konstaterar att renoveringen fört med sig både för- och nackdelar.

– Det är ju roligt när det är

■ Annika Granqvist som jobbar på Hagaro visar upp en av de nyrenoverade toalettterna. Flera detaljer i rummet är röda, eftersom det är en färg som är lätt att uppfatta för den som ser dåligt. En annan nyhet är lampan som tänds när dörren öppnas. FOTO: NIKLAS TALLQVIST

snyggt. När det här rummet renoverades fick jag bo där nere på första våningen. Det var sommartid så jag hade lätt att komma in och ut. Under den tiden var det en stor fördel.

Till nackdelarna listar hon att garderoben var större tidigare. Badrummet känns också mindre. Och det kan vara besvärligt att ta sig över den lilla rampen med rullstol.

Driftiga kvinnor såg möjlighet

Ann-Louise Laaksonen, som är styrelseordförande för Fruntimmersföreningen, berättar att det första mötet hölls den 27 mars 1848.

– Äntligen har vi en omfattande historik. Tidigare hade vi bara en 22-sidig pamflett av **Elsa von Born** som hon skrev till 100-årsjubileet. Och så har **Alexandra Ramsay** skrivit en doktorsavhandling 1993.

Även om föreningens främsta uppgift i dag är att upprätthålla äldreboendet, har verksamheten tidigare varit bred.

Man har haft allt från barnhem, arbetarbostäder till äldreboenden.

Eva Stockmann, hedersordförande, konstaterar att det var unikt när Fruntimmersföreningen startade. – Det var väldigt oroliga tider i Europa och det sociala uppvaknandet hade spritt sig som en löpeld. Man fick plötsligt upp ögonen för den sociala armodet och umbärandena som den unga industrialiseringen förde med sig. Det ledde till

– Det är ju roligt när det är snyggt, säger **Rakel L.** om äldreboendet Hagaro i Helsingfors som nyss renoverats. FOTO: NIKLAS TALLQVIST

– **Charlotte Cederbom** har skrivit en ny historik om Fruntimmersföreningen i Helsingfors. FOTO: SOFIA HOLMLUND

att det var revolter och studenter och andra stod på barrikaderna.

Det smittade av sig på kvinnorna, som också plötsligt vaknade till liv och insåg att deras insats också behövs.

– Det som kännetecknade välgörenhetsföreningarna var de snabba rycken. Så fort ett problem uppstod tog man tag i det. Men fruntimmersföreningen kan definitivt inte betraktas som en kvinnoaksförening. Det har varit driftiga kvinnor

som såg sin möjlighet att göra en insats i samhället genom sina män. För på 1800-talet måste det mesta gå genom männen. Den gifta och ogifta kvinnan var omyndig fram till 1863, säger **Stockmann**.

Hon berättar att flera prominenta helsingforsiska familjer, som släkterna **Borgström** och **Langenskiöld**, varit aktiva i föreningen.

– Det finns familjer där det gick i arv att höra till Fruntimmersföreningen. Det var ingen nepotism utan det föll sig så.

Genushistorikern, och doktorn i historia, **Charlotte Cederbom**, har skrivit historiken *Ledd af sitt hjer-tas drift*, som nyss kommit ut.

– Det är en berättelse som behöver lyftas fram. Det finns många kvinnor som behöver få sitt namn och sin bild publicerad. För de har dragit ett stort lass utan att de fått den uppmärksamhet de förtjänar.

Hon nämner flera kvinnor ur den **Borgströmska** släkten. Till exempel **Alicé Borgström**, född **Travers** som flyttade från England till Finland.

– De bor på gränsen till slumområdet. Och där går hon hem till de fattiga och lär känna dem. Hon blir sedan en av de absolut rikaste i Helsingfors. Hon startar skolor och ser till att folk får ta del av rikedomen. Kvinnorna upprätthåller ett välfärdssamhälle för speciellt andra kvinnor.

Sofia Holmlund
sofia.holmlund@hbl.fi

Stort intresse bli stadsdirektör i Hangö

Rekordmånga vill lotsa Finlands sydligaste stad mot framtiden. Toppolitiker glädjer sig för de 31 som vill efterträda stadsdirektören, men öppnar inte upp för vilka problem stadens nya galjonsfigur ska lösa.

31 vill bli stadsdirektör i Hangö. För att vara en liten stad i periferin är det ögonbrynshöjande, när **Raseborg** nyligen sökte ny stadsdirektör sökte först sju personer tjänsten, men efter att ansökningstiden förlängdes fördubblades antalet sökande.

När man dessutom ser på fler kommuner, också i huvudstadsregionen, är det klart att tjänsten lockat ovanligt många aspiranter. När **Kyrkslätt** sökte ny kommundirektör i år sökte 19 tjänsten, vilket är lika många sökande som **Lahtis** också hade.

Ser man på **Österbotten** bytte **Vörå** nyligen kommundirektör. Då sökte fem personer tjänsten.

Sture Söderholm (SFP) leder stadsstyrelsen i Hangö. Han säger att antalet sökande överraskade politikerna.

– En del hade trott att vi inte skulle få kvoten fylld, men nu fylldes den med råge. Men när vi såg på ansökningarna fanns där nog en del som inte var särskilt seriösa, om vi uttrycker det på det viset. De kunde lätt sållas ut.

Vad tror du det är som lockat så många sökande?

– Jag tror Hangö varit mycket framme i medierna och att vetskapen om staden är stor i Finland. Visst, allt har inte varit positivt, men det väcker ett intresse och dragningskraften finns, säger **Söderholm**.

Elva av kandidaterna har kallats till intervju nästa vecka.

– Efter första sällningen där vi sållat ut mindre seriösa kandidater såg vi mer på kompetenskraven. Det är inte hårddraget, men vi kokade ner antalet till elva stycken.

Bland dem som kallats till intervju hör bland annat **Pargas** tidigare stadsdirektör **Patrik Nygrén** som nu avgår efter en förtroendebrist bland politikerna. Men i det här skedet har inga av kandidaterna hårdanalyserats.

Flera utmaningar

Hangö är ändå en småstad med flera utmaningar. Befolkningen minskar i antal och ekonomin är svår att balansera.

Vilka är utmaningarna stadsdirektören har framför sig?

– De finns alltid och är samma som stadsdirektören hittills haft. För mig är det den femte stadsdirektören jag kommer att jobba med, och den fjärde jag är med och väljer.

– **Sture Söderholm** leder stadsstyrelsen i Hangö. Han berättar att ovanligt många vill efterträda stadsdirektören **Denis Strandell** som går i pension. Arkivbilder. FOTO: LINA ENLUND

Så vilka är utmaningarna?

– Att leda förvaltningen och samarbeta med beslutsfattarna. Utveckla staden och snappa upp möjligheterna som finns för nyetableringar. Det här är slutligen ett vardagsjobb i en liten stad, säger **Söderholm** och lyfter fram att det finns en duktig tjänstemannakår stadsdirektören leder.

– Men det finns också många problem i näradministrationen i varje kommun och de fordrar en stor del av arbetstiden.

Vill du öppna upp vilka problemen är?

– Det är inget jag vill specificera.

Få kvinnor vill leda staden

Förutom att antalet sökande till stadsdirektörstjänsten var ovanligt finns det en aspekt som sticker ut. Bara två kvinnor sökte jobbet.

Det är vanligt att majoriteten av sökande till stadsdirektörsjobb är män, men i Hangös fall är andelen ännu lägre än normalt.

– Det här är också en reflektion vi gjorde mycket snabbt. Av de elva som intervjuas är bara en kvinna med.

Vad kan det bero på att så få kvinnor sökt tjänsten?

– Det kan jag inte säga, det är bara faktum.

Under nästa vecka kommer toppkandidaterna att utkristalliseras och målet är att Hangö stadsfullmäktige väljer ny stadsdirektör i november.

De som intervjuas för stadsdirektörstjänsten är **Jarkko Autero**, **Esbo**, **Jorma Haapanen**, **Kyrkslätt**, **Esa Högnäsbacka**, **Vasa**, **Tom Kullberg**, **Hangö**, **Patrik Nygrén**, **Pargas**, **Janne Sarpoma**, **Hangö**, **Christian Sjöstrand**, **Helsingfors**, **Jarkko Sorvanto**, **Esbo**, **Stefan Strandberg**, **Åbo**, **Petra Ståhl**, **Lojo**, och **Johan Wikström**, **Hangö**.

Harald Grönstrand
harald.gronstrand@hbl.fi

■ Sabina Bergholm vid nätverket Lärare utan gränser och läraren Majvor Taddele säger att viljan att med egen kunskap bidra till bättre undervisning gör att lärare vill frivilligjobba i utvecklingsländer. FOTO: NIKLAS TALLQVIST

FAKTA

Lärare utan gränser

● Kyrkans Utlandshjälp grundade nätverket Lärare utan gränser för tio år sedan. Målet är att förbättra kvaliteten på utbildning i utvecklingsländer, i enlighet med FN:s hållbarhetsmål nummer 4.

● Under tio år har över 330 lärare, studiehandledare, rektorer och andra proffs volontärer i länder där Kyrkans Utlandshjälp bedriver projekt inom utbildningssektorn. De jobbar både inom ramen för biståndsarbete och med humanitära insatser i krisområden.

● Lärare som vill åka behöver ordna med tjänstledigt och gå en förberedande utbildning innan de kan åka på ett uppdrag i några månader. Insatsen är oavlönad, men resor, boende, mat och vaccinationer bekostas. Finansieringen kommer delvis från Utrikesministeriet.

Att frivilligjobba som lärare i u-länder ruckade på världsbilden

Finlands skolor håller alltjämt världsklass. I tio år har utbildningsproffs volonterat för att höja nivån på inläringen i utvecklingsländer.

– Jag gillar inte ordet expertis, men det är vad vi erbjuder. Man måste vara ödmjuk och absolut ingen beserwisser.

Det säger Majvor Taddele som volonterat två gånger för Lärare utan gränser. Det är ett nätverk som Kyrkans Utlandshjälp grundat och som skickar ut proffs för att höja kvaliteten på skola och utbildning i utvecklingsländer.

Under en lång lärarkarriär i Finland hade Taddele alltid drömt om att åka på uppdrag till något krisområde, som läkare kan göra. När hon hörde om Lärare utan gränser blev det fem månader i Myanmar och tre månader i Kenya.

I båda fallen var hennes uppgift att hjälpa lokala lärare att göra ett bättre jobb under svåra omständigheter. I Yangoons förorter, där de mest utsatta familjernas barn går i klosterekolor, styrde hon lärarna mot inkluderande undervisning och gav dem grunder i studiehandledning.

– Lärarna var underbara, väldigt

inspirerade och otroligt mottagliga också då jag talade om elevcentrerat lärande, som var ett helt nytt begrepp för dem, säger hon.

I Myanmar låter läraren käppen vina över elevens fingrar som straff för dåliga prestationer. Enligt lärarna hörde det till systemet. Alternativ saknades.

– Jag förklarade att positiv respons främjar inläring medan rädsla blockerar.

Ruckade på världsbilden

I ett av världens största flyktingläger i Kakuma trängs upp till 150 elever i små klassrum med ett fåtal föräldrade skolböcker. Flyktingbarn som inte förstår engelska eller swahili hänger inte med. Språkbud för nyanlända kan underlätta om barnen inte är för traumatiserade.

– Omständigheterna var lite chockerande i början. Jag undrade hur lärarna alls kunde jobba där, men de var unga, hängivna och duktiga. Det var ändå en främmande tanke för dem att inläringen

också ska komma från att de aktiverar eleverna, säger Majvor Taddele.

Hon tipsade om att annorlunda sittordning och grupparbeten ökar dynamiken och förklarade vad som gör undervisningen kvalitativ. För henne själv kändes volontärsatserna betydelsefulla.

– De ruckade lite på min världsbild. Även om man har svårt att se sig själv som expert märker man att insatsen har betydelse.

Efterfrågan finns

Ingen kan ensam skapa bestående förändring i ett skolsystem på någon månad. Därför åker fler proffs ut och fortsätter jobba med lärare, rektorer och skolmyndigheter. Tanken är att nöta in modeller som kan skalas upp och förbättra kvaliteten på skolan och utbildningssektorn på lokal nivå, säger Sabina Bergholm vid Kyrkans Utlandshjälp som hållit i nätverket Lärare utan gränser i tio år.

– Vi såg från början att det fanns ett stort behov av att barn inte bara får gå i skola utan att de också lär sig. Vi visste att lärarna i Finland är bland de bästa i världen. Vi har nätt fina resultat ganska snabbt, men behovet är stort och om det bara fanns mer pengar skulle vi kunna skicka långt fler.

” De klasslärare som vi skickat ut i världen är så otroligt mycket mer kompetenta än vad de själva anar.

Sabina Bergholm ansvarig för nätverket Lärare utan gränser

” Omständigheterna var lite chockerande i början. Jag undrade hur lärarna alls kunde jobba där, men de var unga, hängivna och duktiga.

Majvor Taddele har volonterat för Lärare utan gränser

Volontärbetet är oavlönat men kostnader ersätts, så att lärarens ekonomiska situation inte ska vara ett hinder. Det går också att delta genom distansundervisning.

– Tack vare distansundervisning kan vi bidra med expertis också i länder dit vi inte kan skicka folk för att det är för farligt.

Så här till Världslärardagen (5 oktober) betonar Sabina Bergholm den finländska skolans höga kvalitet. Just här kvittar det att Finland har backat lite i internationella jämförelser.

– I länder där lärarna inte är utbildade eller där de rentav själva är flyktingar spelar våra senaste Pisaresultat ingen roll. Våra lärares kunskap, erfarenhet och pedagogiska metoder håller otroligt hög nivå. Det finns inte mer kompetenta lärare någon annanstans.

Ändå stöter Bergholm ofta på överdriven anspråkslöshet när hon rekryterar lärare för frivilliguppdrag.

– De klasslärare som vi skickat ut i världen är så otroligt mycket mer kompetenta än vad de själva anar. De skulle bara veta hur högt uppskattade de och värt skolsystem är ute i världen.

Peter Buchert
peter.buchert@hbl.fi

Intresset för köttsubstitut svalnar

Hajpen kring vegetarisk mat som efterliknar kött verkar ha lagt sig, även om de nya näringsrekommendationerna uppmanar till lägre köttkonsumtion.

I somras publicerades de nya nordiska näringsrekommendationerna. Enligt rekommendationerna borde vi av både klimat- och hälsoskäl äta mer växtbaserad kost och fisk medan mängden kött på våra tallriker borde minska.

Under de senaste åren har matbutikerna bäddat för uppdaterade näringsrekommendationer med ett växande antal växtbaserade produkter som är avsedda att ersätta kött och mejeriprodukter.

För att locka en bredare skara finländare och underlätta övergången till en klimatvänligare kost efterliknar många av dessa produkter kött både till sitt utseende och konsistens.

Den industriella produktionsprocessen är dock rätt komplicerad och innebär att slutprodukterna betraktas som ultraprocessade livsmedel. Enligt de nya rekommendationerna borde intaget av ultraprocessad mat vara minimal.

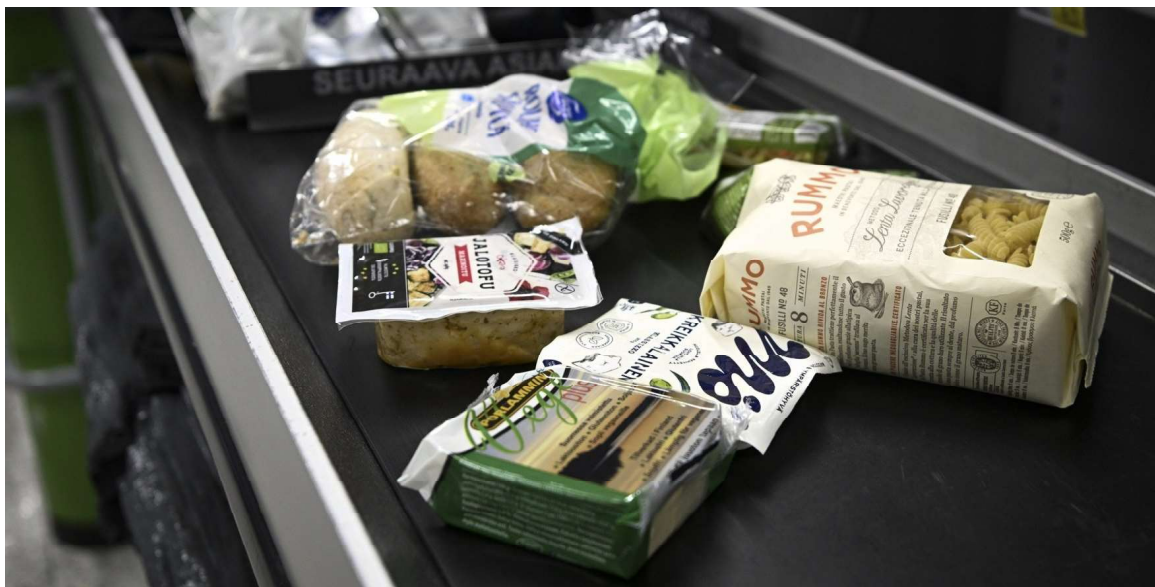
Det finns också färsk forskning som visar att det finns ett samband mellan ultraprocessad mat och sämre hälsa.

Salt ett problem

Mikael Fogelholm, professor i näringslära vid Helsingfors universitet, tycker frågan är mer komplicerad än huruvida ultraprocessade livsmedel är ohälsosamma eller inte.

Han vill göra en skillnad mellan hur maten är producerad och vad slutprodukten är.

– Det största problemet är inte tillverkningsprocessen som sådan utan det faktum att de här livsme-

■ Enligt de nya nordiska näringsrekommendationerna borde vi äta mindre kött och mera växtbaserad mat. Men både på S- och K-gruppen uppger man att konsumenternas intresse för växtbaserade köttsubstitut har svalnat. FOTO: EMMI KORHONEN/LEHTIKUVA

■ I takt med att priserna på grönsaker och färsk frukt sjunkit har fler finländare börjat köpa dem igen. FOTO: HEIKKI SAUKKOMAA/LEHTIKUVA

delskategorierna innehåller ofta stora mängder salt, socker, mättat fett och väldigt lite fiber, säger Fogelholm.

Forskningsrönen är väldigt entydiga om att det finns en koppling mellan ultraprocessad mat, större förekomst av sjukdomar och högre dödlighet. Fogelholm påpekar ändå att studierna inte tagit ställning till om det är näringsinnehållet eller tillverkningsprocessen som orsakar sämre hälsa.

De flesta köttsubstituten är ultraprocessade och säger man kategoriskt nej till tillverknings sättet

blir det väldigt få alternativ till kött kvar att välja mellan.

– Visst kan man äta linser, bönor och ärtor men vår livsstil är sådan att tröskeln att övergå från halvfabrikat till att laga all mat från grunden är så hög att det kommer aldrig att hända, säger Fogelholm.

Enligt honom är det överlägset största problemet med köttsubstituten att de innehåller så stora mängder salt, något han uppmuntar tillverkarna att fästa uppmärksamhet vid i sin produktutveckling.

Svalare efterfrågan

För några år sedan var hajpen kring växtbaserade alternativ till kött och mjölk stor. Men på sistone har efterfrågan avtagit. Det uppger åtminstone S- och K-gruppen.

Sampo Päällysaaho, direktör för dagligvaruhandeln på S-gruppen, svarar per mejl att försäljningen av växtbaserade livsmedel inte längre ökar utan har stabiliserats.

De växtbaserade mejeriprodukterna ökar något, men försäljningen av köttsubstitut släpar efter.

Försäljningsdirektör **Janne Vu-**

rin på K-gruppen är inne på samma spår.

”Intresset för växtbaserade alternativ till mjölk ökade i betydande takt för ett par år sedan men har sedermera stabiliserats. Under samma period har försäljningen av köttsubstitut minskat med 10 procent”, svarar Vuorinen per mejl.

Päällysaaho uppger att priserna för de växtbaserade livsmedlen inte har stigit märkbart jämfört med andra produkter som S-gruppen säljer i sina matbutiker.

Maten blir en tröst

De stigande matpriserna drabbar särskilt de mindre bemedlade. Fogelholm är med i ett forskningsprojekt där man studerar finländarnas konsumtionsbeteende med hjälp av data från S-gruppens stamkundsprogram.

– Vi har tittat på hushållens ekonomiska situationer och hurdan mat de väljer. De som har ont om pengar väljer alltid, oavsett av produktkategori, det förmånligaste alternativet.

Enligt Fogelholm finns endast

ett fåtal produkter som fattigare finländare köper mera av än övriga hushåll. Näringsmässigt är alla dessa produkter av låg kvalitet.

– Sockerhaltig läsk, godis, rött kött, kex och snacks, räknar han upp.

Han misstänker att maten kan bli en sorts tröst under ekonomiskt kärevarer tider. Det är möjligt att konsumenter prioriterar sådan mat som smakar gott och sparar på sådant man inte är så förtjust i.

– Min tes är att man i stället prioriterar mat som spelar en roll för en och som man gillar – det handlar knappast om gurka och tomat.

Men maten är inte bara något vi äter för att få i oss vitaminer och mineraler. Vi glömmer allt det andra värdefulla som maten innehåller om vi bara fäster oss vid proteiner och kolhydrater, enligt Fogelholm.

– Det är inget religiöst med kosten och det finns inte heller några syndiga livsmedel. Maten ska vara vår vän, inget som man ska vara rädd för.

Laura Klingberg
laura.klingberg@hbl.fi

Nästan 200 000 aktieägare fick nytt bolag i portföljen

Många finländska småsparare fick på måndagen ett nytt bolag i sin portfölj: nybildade Mandatum. – En fullträff för aktieägarna, säger Inderes analytiker.

Måndagen var en speciell dag på Helsingforsbörsen då Mandatum avskildes från moderbolaget Sampo. Plötsligt fick de nästan 200000 finländska aktieägarna en ny rad i sin aktieportfölj.

Handeln med aktien var också livlig eftersom de stora europeiska indexfonderna tvingades sälja sina

aktier i Mandatum. Indexfonder har regler för hur små bolag de får ha i sin portfölj.

Det för oaktat med sig stora rörelser i aktiekursen de första dagarna, säger **Sauli Vilén**, chefsanalytiker på Inderes.

Han ger inte ut något estimat på vad aktien borde vara värd. I en införanalys uppskattade Inderes att aktien skulle handlas för mellan 4 och 5 euro. Vid lunchhandeln låg priset på ungefär 3,7 euro per aktie.

Sauli Vilén säger att uppdelningen av Sampo och Mandatum var ett

klokt beslut ur aktieägarnas synvinkel.

Sampo har under en längre tid har velat fokusera på sin strategi inom skadeförsäkring. Det är också orsaken till att Sampo nyligen sålde hela sitt innehav i Nordea.

Verksamheten som sedan 2008 heter Mandatum har varit en del av Sampo sedan slutet av 90-talet. I och med måndagens uppdelning har Sampo fullbordat sin nya strategi.

Mandatum kommer att ha större handlingsutrymme som ett självständigt bolag, speciellt med tanke

på oorganisk tillväxt. Nu kan bolaget köpa upp konkurrenter för att växa, säger Vilén.

Det som blir kvar i Sampo är försäkringsdelen. Lejonparten av Sampo består för närvarande av försäkringsbolaget If.

Skulle det för tydlighetens skull vara dags att byta namnet från Sampo till If?

– Sampo är i praktiken detsamma som If. Så ur den synvinkel är det en relevant fråga. I något skede kommer det säkert bli aktuellt att överväga saken.

Han påpekar att det inte har någon praktisk betydelse för aktieägarna vad bolaget heter och att det just nu är osannolikt att bolaget skulle byta namn.

Han säger att både Mandatum och Sampo är vinnare i uppdelningen.

– Mandatum får fler verktyg att växa inom kapitalförvaltning och Sampo är ett renodlat försäkringsbolag.

Sören Jonsson
soren.jonsson@hbl.fi

Birkenstock rider på Barbievågen

Birkenstocks sandaler har sett så gott som likadana ut sedan 1970-talet. Trots det är bolaget nu på väg till New York-börsen, med en kraftigt växande värdering. En delorsak stavas Barbie.

Den tyska skotillverkaren Birkenstock, vars sandaler länge var förknippade med hippies och hipsters, har ansökt om att bli noterat på New York-börsen. Börsintroduktionen förväntas ske den 11 oktober.

Birkenstock är ett bolag som under de senaste åren har professionaliserats. För bara några år sedan var bolaget familjeägt och värnade om sina traditioner, medan det numera bättre är anpassat för en kapitalistisk marknadsekonomi.

2012 fick bolaget sin första utomstående vd, **Oliver Reichert**, vilket tydligt gav skjuts åt bolaget. Från att bolaget grundades år 1774 till år 2014 har omsättningen växt från 0 euro till en årlig omsättning på 292 miljoner euro. Mellan 2014 och 2022 växte den årliga omsättning-

en till 1,2 miljarder euro.

Den allra kraftigaste tillväxten kan tillskrivas riskkapitalbolaget L Catterton och familjeinvesteringsföretaget Bernard Arnault, som förvärvade Birkenstock för två år sedan. De senaste två åren har bolaget vuxit med cirka 30 procent per år.

Jesper Haga, professor i finansiell ekonomi vid Svenska handelshögskolan, säger att bolaget aldrig har varit i bättre skick än nu, och att det därför är en bra tidpunkt för de nuvarande ägarna att ta bolaget till börsen.

– Det är säljarna, alltså ägarna, som bestämmer när det är dags för en börsintroduktion. Om bolagets fulla potential inte skulle vara synlig, skulle de vänta några år med att ta steget till börsen.

Enligt de senaste uppgifterna söker bolaget en värdering på 9,2 miljarder dollar. I sin ansökan till den amerikanska myndigheten Securities and Exchange Commission skriver bolaget att de räknar med att sälja cirka 32,26 miljoner aktier till ett pris mellan 44 och 49 dollar per aktie. Aktierna som säljs innefattar 10,75 miljoner nyemitterade aktier, vilket ger bolaget en kapitalinjektion på cirka 0,5 miljarder dollar.

– Bolaget har 1,8 miljarder euro i skulder, vilket är en ganska stor summa i relation till deras rörelsevinst. Kapitalinjektionen kommer att gå åt till att betala av skulderna, säger Haga.

Barbie bar Birkenstock
I början av sommaren värderades

■ Birkenstock-sandalerna förknippas tidigare med hippies och 1970-tal, men nu är det klassiska företaget på väg till New York-börsen. FOTO: JOHAN BJURER/MOSTPHOTOS

bolaget till drygt 6 miljarder dollar. Nu några månader senare är värderingen redan över 9 miljarder.

En delorsak kan vara att Birkenstock fick några minuter i rampljuset när huvudrollsinnehavaren **Margot Robbie** bar ett par rosa Birkenstocksandaler i succéfilmen **Barbie**.

– Det är svårt att säga hur mycket värderingen verkligen påverkats av filmen. De fick åtminstone synlighet, vilket kan driva både förväntningar och framtida försäljning.

För att aktien ska vara så mycket värd som det bolaget nu söker,

förutsätter man att bolaget kommer att fortsätta växa kraftigt framöver.

Till syvende och sist är Birkenstock en sandaltillverkare, inget mer. Bolagets storsäljare är en sandal som formgavs på 1970-talet.

Haga kan inte avgöra om det är hållbart att förvänta sig en fortsatt tillväxt.

– Där tar min expertis slut. Det börjar handla om spekulationer.

Sören Jonsson
soren.jonsson@hbl.fi

Finlayson får kritik för Ukrainakampanj

Det finländska textilföretaget Finlaysons namninsamling "Nyt riittä" väcker kritik på sociala medier. – Jag tycker det viktigaste är att göra något, säger bolagets kreativa direktör.

Fredsduvor, solrosor och blommor i olika färgnyanser och mönster. En kvinna med allvarlig min i finklänning och krona.

Nyt riittä – Nu räcker det – lyder det finländska textilföretaget Finlaysons färskaste kampanj som marknadsför en namninsamling för Ukraina som sedan ska skickas till Kreml, till självaste **Vladimir Putin**. Utöver namninsamlingen har textilföretaget också släppt en höstkollektion med temat fred.

Kampanjen har inte fallit i god jord hos en del kunder. I kommentarsfälten är flera kritiska och frågar varför företaget gör endast en namninsamling – i stället för att donera pengar eller textilier till Ukraina.

"Människor kan få uppfattningen att man genom att köpa produkterna ger pengar till Ukraina, men här går inte en enda euro dit", skriver en person.

En annan som kommenterat är finsk-ukrainska **Valeria Gasik**. Hon blev både förvånad och förkrossad när hon såg kampanjen.

– Ryssland har brutit mot flera internationella konventioner. De är

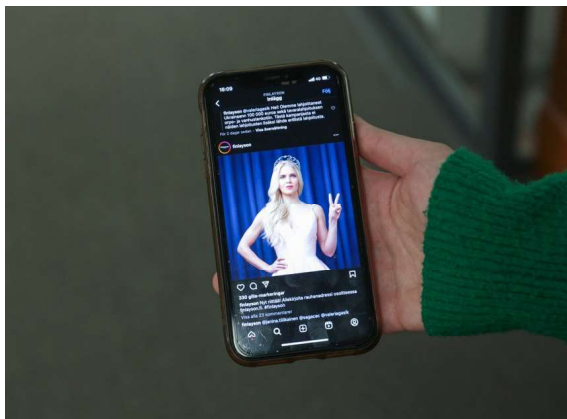
terrorister och allmänheten ska inte förhandla med terrorister på det här sättet. Särskilt inte om avsändaren är textilkunder.

Hon är även kritisk till att Ukraina inte inkluderats i kampanjen, och knappt omnämns i texten. Ta med ukrainarna, säger hon.

– Jag fick intrycket att den här kampanjen inte inkluderat till exempel en ukrainsk designer eller att man rådfrågat ukrainare om mönster och symboler. Fredsduvan har använts i propaganda i Ryssland, så att använda den är absurd för ukrainare.

Att donera pengar och saker är det allra viktigaste för att hjälpa Ukraina, anser hon. Finlayson har också gjort det, och kunde bli bättre på att berätta om det och mer transparenta i vart de donerat, säger hon.

– Jag vill inte bråka med Finlayson och vill dem inte illa, utan betona att varje meddelande har betydelse. Det här signalerar något ur finsk synvinkel även till ryssarna. Till exempel det faktum att ryssarna inte ens nämns utan man framhåller att det är Putins krig, vilket inte är sant.

■ Finlaysons fredskampanj är synlig på sociala medier och i företagets butiker. FOTO: NIKLAS EVERS

”Våra designers har känt ångest över kriget.

”Det känns som att man aldrig kan göra tillräckligt för att alla ska vara nöjda.

Jukka Kurttila
kreativ direktör på Finlayson

vad man tidigare gjort för Ukraina. Vilken effekt kan en namninsamling ha? **Jukka Kurttila** erkänner att ett brev kanske inte får slut på kriget.

– Jag förstår att det kanske inte gör så stor skillnad.

Han ser i stället att det är viktigt att ta ställning. Alla har inte råd att donera pengar eller saker, men man kan skriva under ett brev, säger han.

Varför valde ni att göra den här kollektionen?

– Våra designers har känt ångest över kriget.

Det har talats en del om rosamålning och grönmålning. Ni använder inspiration och symboler som drar kopplingar till Ukraina, men donerar inte till Ukraina – hur ser du på det?

– Jag ser det mer som att vi har tagit inspiration från anfallskriget.

Kurttila nämner åter de pengar som företaget tidigare donerat. Vi vill vara ett ansvarsfullt företag, säger han.

– Det känns som att man aldrig kan göra tillräckligt för att alla ska vara nöjda.

– Vi är ett litet företag som ska sälja produkter och gå med vinst. Finlayson hade en omsättning på 40,8 miljoner euro 2021.

Anna Björkqvist
anna.bjorkqvist@hbl.fi

”Viktigt att göra någonting”

På Finlayson ser kreativa direktören **Jukka Kurttila** kampanjen som ett sätt för finländare att uttrycka sin åsikt om det folk mord som Vladimir Putin står bakom.

– En del säger att det är naivt men jag tycker det viktigaste är att göra något. De flesta gör ingenting. Vi har tidigare gjort donationer – vi donerade 100 000 euro till Röda korset och vid två tillfällen donerat textilier via Operation Hope, säger han. Donationen till Röda korset skedde i mars 2022.

Kurttila konstaterar att företaget inte varit så bra på att förmedla

Elon Musk har blivit en nyttig idiot för Kreml

ANALYS MARCUS LINDQVIST

Världens rikaste man har hyllats som ett geni, men har blivit ett verktyg för rysk propaganda.

Elon Musk har gett Ukraina ovärderlig hjälp under kriget mot Rysslands invasionsstyrka. Samtidigt bidrar världens rikaste man till att sprida Rysslands propaganda, konspirationsteorier och hatspråk.

X, tidigare Twitter, är en social plattform som också används av finska politiker, myndigheter och organisationer. Det är också en plattform som i större utsträckning än förut används för att sprida desinformation, rysk propaganda och besynnerliga George Soros-teorier. Hatspråket ser ut att ha blivit mer utbrett sedan Musk köpte Twitter 2022.

I februari 2022 bad Ukrainas vicepremiärminister Mychailo Federov Musk aktivera Starlink i landet. Musk reagerade genast. Bara några timmar senare meddelade Musk på Twitter att Starlink är aktiverat. Han lovade också förse Ukraina med Starlink-terminaler.

Starlink

Starlink har varit oersättligt för Ukraina. Ryssarna har slagit ut största delen av alla kommunikationsnätverk i landet, men ukrainarna har använt sig av det satellitbaserade kommunikationsnätet Starlink också i militära operationer. Ukraina har fått tusentals Starlink-terminaler av Musks företag SpaceX.

"Hold Strong Ukraine", ungefär håll ut, eller kämpa på Ukraina, skrev Musk i mars 2022. Senare har hans budskap blivit mer tydligt. Musk uppmuntrar indirekt till konspirationsteorier, Kremlpropaganda och antisemitism. Immigranten är ett annat av hans favoritämnen.

"Varför bryr sig amerikanska politiker i båda partierna 100 gånger mer om den ukrainska gränsen än USA:s gräns?", skrev Musk förra veckan i samband med kongressens budgetuppgörelse i USA.

Den här veckan hänade Musk Ukrainas president Volodymyr Zelenskij, som blivit frontfigur för ukrainarnas krig. Musk delade ett mem om att Zelenskij bett om västvärldens stöd. Under onsdagen hade inlägget setts av nästan 90 miljoner användare.

Memet hade Musk uppenbarligen lånat av en annat X-användare, som spridit kritik mot Ukraina förut. Musk brukar ofta interagera

■ Många har hyllat Elon Musk som ett geni. FOTO: MANDEL NGAN/AFP/LEHTIKUVA

Musk talade sig varm för yttrandefrihet då han köpte Twitter, som han senare döpte om till X. I han har bara en annorlunda uppfattning om yttrandefrihet än många andra.

med användare som sprider desinformation om covid-19, immigration och Ukraina.

Många hyllar Musk som ett geni. Men han är ofta helt oinsatt i frågor han uttrycker starka åsikter om. Han föreslog exempelvis en fredsplan för Ukraina som gick ut på att ordna folkomröstningar i de av Ryssland ockuperade områdena.

Ett hem för kontroversiella åsikter

Musk talade sig varm för yttrandefrihet då han köpte Twitter, som han senare döpte om till X. Han har bara en annorlunda uppfattning

om yttrandefrihet än många andra. Innehållet modereras mindre än förut.

Han aktiverade suspenderade konton, som hade stängts av på grund av exempelvis hatspråk. Kontroversiella användare som Andrew Tate, Jordan Peterson och Donald Trump var välkomna igen. Trumps konto hade suspenderats efter att hans anhängare försökt storma kongresshuset i Washington 2021. Rapparen Kanye West suspenderades i slutet av 2022 efter att ha delat en bild av ett hakkors i en davidstjärna, men välkomnades tillbaka 2023. En av Trumps starkaste anhängare, den skandalomsusade debattören Tucker Carlson, har numera ett program på X. I sitt första avsnitt hävdade Carlson utan att framföra bevis att Ukraina låg bakom sprängningen av dammen i Kachovka, som förorsakade enorm skada för den ukrainska befolkningen i området.

Det har på flera sätt blivit svårare att urskilja desinformation på X. Förut kunde offentliga figurer få ett autentiserat konto på Twitter, men nu kan vem som helst köpa den blå stämpeln. Algoritmerna har också misstänkliggjorts, eftersom en del

användare upplever att de visas mer radikalt innehåll än förut.

EU-varning

Det förekommer mer hatspråk än förut på Twitter. Enligt EU-kommissionens färskaste studie av sociala medier finns det också relativt sett mest desinformation på X, mer än på Facebook eller Instagram. EU har ett frivilligt program för att bekämpa desinformation, men Musks X drog sig ur överenskommenheten i maj. EU har dock varnat om att X fortfarande måste följa rättsakten om digitala tjänster.

Musk har 158,7 miljoner följare på X. Han har ett stort inflytande. Användare som han interagerar med får automatiskt större synlighet. Han utövar stor makt när han delar kontroversiella inlägg, gillar konspiratoriska kommentarer eller svarar någonting i stil med "bra sagt" eller "intressant".

Det passar Ryssland, som har byggt upp ett sofistikerat nätverk för att sprida desinformation, konspirationsteorier och propaganda som undergräver västvärldens demokratier. Musk är sannolikt inte med avsikt ett språkrör för Kreml. Han är bara en så kallad nyttig idiot för Kreml.

Spionadresser röjda på Moskvas hemsida

Flera av de hemligaste adresserna i Ryssland har röjts på Moskvas stadslednings hemsida. Spioners hemvist eller kontor har legat ute på nätet för allmän beskådan.

Vem som helst har kunnat hitta adresserna – flera vars blotta existens är en statshemlighet – på stadstjänstens hemsida mos.ru, enligt den granskande organisationen Dossier Center.

De har stått med i ett register på fler än 400 sidor där det har redogjorts för fastigheter som är av så stor vikt att strömförsörjningen till dem måste garanteras i alla lägen. Det handlar om sjukhus, polisfastigheter, järnväg och annan viktig infrastruktur – men listan har fortsatt med särskilda kategorier för till synes vanliga fastigheter som tillhör Rysslands försvarsministerium och underrättelsetjänster.

Beryktade byggnader

Flera av adresserna har varit föremål för spionspekulationer tidigare, skriver Dossier Center, och i det officiella dokumentet bekräftas ryktena.

I ett stort lägenhetshus i södra Moskva listas enskilda lägenheter där anställda vid Rysslands utrikesinriktade underrättelsetjänst SVR bor eller verkar. I en annan byggnad i stadskärnans norra del kan man dra slutsatsen att den militära underrättelsetjänsten GRU huserar. Mängder av byggnader i Moskva med omnejd hör enligt registret till en säkerhetsstyrka som lyder under Putin personligen, den federala skyddstjänsten FSO.

I St Petersburg listas flera lyxiga "datjor", sommarstugor, i ett liknande register där det framgår att de tillhör underrättelsetjänsten FSB. I flera andra ryska regioner finns liknande register, där till exempel militära anläggningar röjs utan vidare.

Straffbart att röja

Att röja statshemligheter som dessa kan leda till fleråriga fängelsestraff. Uppgifterna har plockats bort från Moskvas hemsidan efter att Dossier Centers avslöjande publicerades i måndags.

Dossier Center har grundats av den exiloppositionelle tidigare oligarken Michail Chodorkovskij i uttalat syfte att kartlägga den ryska statsledningens korruption.

TT

■ En säkerhetsvakt återspeglas i en glasruta i en skyskrapa i Moskva. Flera av den ryska huvudstadens hemligaste platser redovisades helt öppet på stadens hemsida. Arkivbild. FOTO: IVAN SEKRETAREV/AP/TT

Armeniens premiärminister Nikol Pasjinjan och Azerbajdzjans president Ilham Aliyev vid fjolårets första EPC-möte i Prag i Tjeckien. FOTO: PETR DAVID JOSEK/AP

Fiender på toppmöte – vägrar träffas

Spända samtal väntar för Armenien och Azerbajdzjan när Europas ledare håller stormöte i Spanien. Frankrike, Tyskland och EU trycker på för ömsesidiga garantier efter kriget i Nagorno-Karabach. Men Azerbajdzjans president vägrar träffa sin motpart öga mot öga.

Ryssland och Belarus är fortsatt inte välkomna bland ledarna inom det som döptes till EPC – Europeiska politiska gemenskapen. Ändå finns det gott om konflikter att ta itu med när de närmare 50 stats- och regeringscheferna samlas i Granada på torsdag för EPC:s tredje stora toppmöte sedan lanseringen i fjol.

Framför allt ligger fokus på Armeniens premiärminister **Nikol Pasjinjan** och Azerbajdzjans president **Ilham Aliyev**.

Duon får nu chans att träffas för första gången sedan en plötslig azerisk invasion nyligen krossat det etniskt armeniska självstyret i det omtvistade Nagorno-Karabach. Men Aliyev låter hälsa att han vägrar sitta ned öga mot öga med Pasjinjan, eftersom den azeriske ledaren tycker att hans land har behandlats orättvist av EU, rapporterar nyhetsbyrån AFP.

Erkänna gränser?

EU-topparna är förberedda på det scenariot. Frankrikes president **Emmanuel Macron**, Tysklands förbundskansler **Olaf Scholz** och EU:s rådsordförande **Charles Michel** har ställt in sig på att kunna medla i Granada.

– Vi får se om vi kan göra några framsteg, exempelvis i att få dem att garantera ömsesidigt erkännande av varandras självständiga territorier. Det är extra viktigt för Armenien, betonar en EU-källa på en genomgång i Bryssel inför mötet.

Parallellt väntas nya framstötter om ytterligare europeiskt stöd till Armenien, både för att hantera den stora mängd flyktingar som anländer från Nagorno-Karabach, men också för att knyta landet närmare väst – exempelvis genom framtida visumlättnader.

Armenien har genom åren varit såväl militärt som ekonomiskt när-

stående Ryssland. Den nära relationen har fått många EU-länder att avvakta med sitt stöd till Armenien.

– Armenien måste för egen del bestämma vad de ska göra med sitt medlemskap i (den ryssdominerade militäralliansen) CSTO och (likaledes ryssdominerade) Eurasiska ekonomiska unionen. Vi måste vara lyhörda, säger EU-källan.

Förkyld Erdogan?

Även relationen mellan Serbien och Kosovo är brännhet inför EPC-mötet i Granada, med anledning av den senaste tidens oroligheter i norra Kosovo.

För Sverige och statsminister **Ulf Kristersson** (M) ges samtidigt en möjlighet att höra sig för om läget kring Natomedlemskapet med Ungern som ännu inte sagt ja.

Däremot tycks det inte bli något möte med Turkiet, då president **Recep Tayyip Erdogan** verkar ute-

FAKTA

EPC

● EPC – Europeiska politiska gemenskapen – lanserades våren 2022 som ett sätt att regelbundet samla kontinentens ledare, utan att det nödvändigtvis är i EU:s regi.

● Vid det första mötet i Prag i Tjeckien i oktober i fjol deltog 44 länder. Utöver de 27 EU-länderna närvarade även Albanien, Armenien, Azerbajdzjan, Bosnien och Hercegovina, Georgien, Island, Liechtenstein, Kosovo, Moldavien, Montenegro, Nordmakedonien, Norge, Schweiz, Serbien, Storbritannien, Turkiet och Ukraina.

● Möte nummer två hölls i juni i år i Chisinau i Moldavien, då även Andorra och Monaco anslöt sig.

● När det tredje mötet nu hålls i Granada i Spanien är det enda eventuella nyttillskottet San Marino, som skulle varit med i juni, men då tvingades lämna återbud.

● Utöver en gemensam sittning kommer ledarna att delas upp i fyra grupper som enskilt diskuterar frågor som multilateralt samarbete, energi och miljö samt digitalisering och cyberhot.

● Ett fjärde möte är inplanerat till London i Storbritannien i vår.

IRAN

16-åring i koma – polisen skyldig?

En grupp som arbetar för kurdernas rättigheter, Hengaw, anklagar iransk polis för att svårt ha skadat en 16-årig flicka i Teherans tunnelbana, rapporterar nyhetsbyrån AFP.

Flickan ska ha hamnat i koma och på sjukhus efter att ha konfronterats av kvinnliga poliser med uppgift att upprätthålla moral och klädkoder.

Myndigheterna uppger att flickan svimmade av lågt blodtryck och att polisen inte har något med hennes tillstånd att göra.

TT

KATOLSKA KYRKAN

Samkönade relationer på möte

Påve **Franciskus** har föreslagit att katolska kyrkan ska kunna välsigna samkönade par. Det har lett till kraftiga reaktioner.

Nu ska ett tre veckor långt möte diskutera den katolska kyrkans framtid. Bland annat ska frågor som rör samkönade äktenskap och hbtq-personers rättigheter tas upp.

Flera konservativa kardinaler har efterfrågat klarhet i frågan om hur den katolska kyrkan ser på att välsigna samkönade par, efter att påve Franciskus föreslag. Franciskus har dock varit tydlig med att det inte är tal om att erkänna samkönade äktenskap.

Frågan har blivit högaktuell sedan biskopar i bland annat Belgien och Tyskland har börjat tillåta präster att välsigna samkönade par. Detta har mötts av både hyllningar och motdemonstrationer – samt press på Vatikanen att bli tydligare med vad som gäller.

TT

INDIEN

Inga nya fall av dödligt virus

Inga nya fall av nipaviruset har konstaterats i Indien sedan den 15 september, meddelar Världshälsoorganisationen WHO. Beskedet kommer efter ett utbrott med sex bekräftade nipavirusfall i distriktet Kozhikode som ledde till att två personer miste livet.

Dödligheten i nipaviruset är enligt WHO 40–75 procent och det finns inget vaccin. Utbrottet är det sjätte i Indien sedan 2001.

Det är okänt hur den första insjuknade personen smittades. De andra var den personens familj och vårdkontakter.

I slutet av september hade över 1200 personer som varit i kontakt med de smittade spårats, bland andra högriskkontakter som nu hålls i karantän.

TT

Fängelsestraff för krigsprotest i Moskva

Den ryska journalisten **Marina Ovsjannikova** som i fjol protesterade mot Ukrainakriget i rysk tv ska enligt ett ryskt domstolsbeslut avtjäna åtta och ett halvt år i fängelse. Hon döms för att ha "spridit desinformation" om den ryska militären.

Den tidigare tv-redaktören **Marina Ovsjannikova** avbröt den 14 mars i fjol ett direktsänt nyhetsprogram genom att hålla upp en skylt med

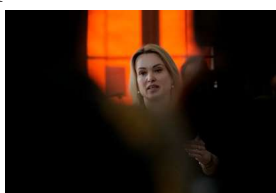
texten "stoppa kriget, tro inte på propagandan, de ljugar för dig".

Ondagens dom handlar dock om en senare protest utanför Kremli. Straffet ska enligt rätten avtjänas i en straffkoloni.

Marina Ovsjannikova döms i sin frånvaro eftersom hon i fjol flydde från Ryssland.

I ett uttalande före domen kallade hon på tisdagen anklagelserna "absurda och politiskt motiverade".

"Naturligtvis erkänner jag mig inte skyldig. Och jag förnekar inte

Tidigare tv-journalisten Marina Ovsjannikova vid en presskonferens i Paris i februari i år. Arkivbild.

FOTO: CHRISTOPHE ENA/AP/TT

något av mina ord. Jag gjorde ett mycket svårt, men det enda rätta moraliska valet i mitt liv, och jag har redan betalat ett tillräckligt högt pris för det", sade hon.

De ryska myndigheterna har förbjudit medier att beskriva kriget i Ukraina med ord som "krig", "offensiv" eller "invasion". Bara officiell information från myndighetskällor får rapporteras.

TT

Kaos i kongressen efter republikanrebellernas revolt

KOMMENTAR JURI VON BONSDORFF

USA:s kongress står för första gången någonsin utan en talman.

När veteranpolitikern Kevin McCarthys försök att bli talman i januari fallerade i omröstning efter omröstning, böjde han sig för de republikanska högerrebellernas utpressning och gav dem en rad löften i utbyte mot deras gunst.

Eftergifterna till ytterhögern möjliggjorde till sist hans plats på tronen, men de blev också hans fall.

I sin desperation hade McCarthy gått med på att ge vilken som helst enskild ledamot rätten att kräva en omröstning om att avsätta honom.

Den rätten använde den munviga, orädda och kontroversiella lagstiftaren från Florida, republikanen Matt Gaetz på måndagen.

Han ansåg att McCarthy svikit sina löften genom att vägra inkludera större nedskärningar i budgeten, för att han struntade i de budgetreformer man krävt och för att han samarbetade med Demokraterna.

En dag senare, på tisdagen, var det dags att rösta.

Eftersom Republikanerna har en mycket knapp majoritet i representanthuset, hade McCarthy råd att förlora endast fyra röster i sitt eget parti. Han tappade åtta.

■ Kevin McCarthy under en presskonferens strax efter han avsattes som talman. FOTO: ANNA ROSE LAYDEN/LEHTIKUVA-GETTY IMAGES-AFP

Och när Demokraterna uppvisade föga aptit för att rädda den illa omtyckta McCarthy, var hans öde beseglat.

Den ständigt leende och optimistiska fightern var besegrad. Hans period som talman blev den tredje kortaste i USA:s historia.

USA är för första gången i sin historia nu utan en talman. En ställföre-

trädare har utsåtts för att sköta om de formella procedurerna.

Om en vecka hoppas man kunna välja en ny talman, men till dess saknar man sin viktigaste politiska ledare i kongressen. Och ingen verkar riktigt veta vem man ska föra fram som kandidat att överta manteln.

– Jag har inte tänkt på det. Vi rör oss på ökat territorium, sa den

republikanska ledamoten James Comer till CNN.

Talmannen är tredje i rang i nationen. Bara presidenten och vicepresidenten är viktigare. Att vara utan en person på den posten är inte att föredra.

Kongressen förlorar också en hel vecka i ett läge då man ska föra förhandlingar om att igen undvika en nedstängning av statsförvaltningen.

I väntan på den debatten kommer diskussionen om det republikanska partiets tillstånd att ta ny fart.

Republikanerna befinner sig i ett inbördeskrig mellan den stora och stilsamma majoriteten och de fritt röjande rebellerna.

Rebellerna är få till antalet men de besitter en orimligt stor politisk makt och de är inte rädda för att använda den.

De hade möjlighet att rösta på en superkonservativ budgetlag på lördagen, men eftersom de inte fick allt de ville ha stack de i stället allting i brand.

Att 96 procent av partiets ledamöter var på McCarthys sida, räckte inte.

Hur det är ett uttryck för demokrati och en vilja att regera ansvarsfullt är oklart.

När den republikanska senatoren och före detta presidentkandidaten Mitt Romney för några veckor sedan meddelade att han inte tänker ställa upp för omval signalerade han klart sin besvikelse över det republikanska partiets riktning.

– En mycket stor del av mitt parti tror inte på konstitutionen, sade Romney.

Partiets moderata fära har också maktlöst följt med hur Trump, som varken bryr sig om lagar eller demokrati, kopplat greppet om partiets presidentkandidatur.

I senaten har republikanen Tommy Tuberville blockerat utnämningen av hundratals högt uppsatta militärer för att protestera mot försvarsministeriet. Pentagons beslut att ersätta kostnader för de kvinnliga soldaternas aborter.

– Detta är inte längre "din pappas Republikanska parti", sa president Joe Biden redan för några år sedan.

Kevin McCarthys öde visar hur rätt han hade.

HBL:s medarbetare i Washington DC

Kemipris till trio som förbättrat tv-bilder

Det läckte ut på förhand. Men nu står det klart att Nobelpriset i kemi går till Alexei Ekimov, Louis Brus och Mounji Bawendi för utvecklingen kring kvantprickar som "har satt färg på nanotekniken", bland annat i tv-skärmar. – Jag hade inte hört någonting. Jag sov när jag fick samtalet, säger Bawendi.

Var och en för sig har pristagarna banat väg för att nanoteknikens minsta komponenter, kvantprickar, numera kan användas för att lysa upp dator- och tv-skärmar och för fina ljuset i vissa LED-lampor, enligt Kungliga Vetenskapsakademien (KVA) som beskriver det som att trion "satte färg på nanotekniken".

Kvantprickar kan få olika färg beroende på vilken storlek de har. Deras klara sken kan också guida kirurger när de ska avlägsna tumörvävnad från kroppen.

– Den här bedriften är en viktig milstolpe inom nanotekniken, säger Johan Åqvist, ordförande för Nobelkommittén för kemi i samband med tillkännagivandet.

Alexei Ekimov startade det hela i början av 1980-talet. Han lyckades skapa storleksberoende kvanteffekter i färgat glas, där han kunde visa att partiklarnas storlek påverkade glasets färg via så kallade kvanteffekter.

Strax därefter kunde nästa pristagare, Louis Brus, för första gången visa storleksberoende kvanteffekter hos partiklar som svävade fritt i vätska.

Mounji Bawendi tog i sin tur ett nödvändigt steg för att kvantprickarna skulle bli praktiskt användbara då han 1993 "revolutionerade" den kemiska tillverkningen och lyckades få fram kvantprickar av nästan perfekt kvalitet, enligt KVA.

Läckte ut

Pristagarna tillkännagavs vid en presskonferens på onsdagsförmiddagen. Men priset skapade rubriker efter en fadäs på morgonen då KVA skickade ut ett pressmeddelande som avslöjade det som brukar vara en väl förseglad hemlighet i det sista.

Men Mounji Bawendi, som befinner sig i USA, nåddes inte av läckan utan fick beskedet direkt från Vetenskapsakademien, berättar han på telefon under presskonferensen.

– Jag hade inte hört någonting om det. Jag sov när jag fick samtalet, säger han.

– Det var väldigt överraskande, chockartat, oväntat, men väldigt hedrande.

Vetenskapsakademien vet fortfarande inte varför pressmeddelandet skickades ut fyra timmar för tidigt.

– Det är väldigt olyckligt. Vi har jobbat hårt med att försöka ta reda på vad det var som hände, men i nuläget vet vi inte det, säger ständige sekreteraren Hans Ellegren.

– Det viktiga är att det inte påverkade pristagarna på något sätt. Nomineringen och utvärderingen kring Nobelpriset är en väldigt lång process. Men beslutet fattas inte förrän Vetenskapsakademien sammanträder och det gjorde den först i morse.

Erik Johansson, professor vid institutionen för kemi vid Uppsala universitet, som själv forskar om

kvantprickar, gläds åt valet av pristagare.

– Det är jättekul. De har gjort de grundläggande upptäckterna om kvantprickar, upptäckter som varit startpunkten för hela forskningsfältet och gjort att olika typer av kvantprickar utvecklats för en massa användningsområden.

Själv forskar Johansson om hur kvantprickar kan utnyttjas för att få fram nya sorters solceller. Solens strålar innehåller olika färger, från blått till rött ljus och värmestrålning. Eftersom kvantprickar av olika storlek plockar upp olika färger går det att påverka vilket sorts ljus solcellerna ska ta upp.

– Vi kan skapa flera lager av prickar med olika storlek som tar upp olika ljus, vilket ger en högre effektivitet.

Det är dock en bra bit kvar innan den här sortens solceller är en färdig produkt.

– Det man framför allt redan använder tekniken till är energieffektivare tv-apparater med skarpare färger, säger Johansson till TT.

FAKTA

Pristagarna

● **Alexei E Ekimov** föddes 1945 i dåvarande Sovjetunionen. Blev filosofie doktor 1974 vid Ioffe Physical-Technical Institute i S:t Petersburg, Ryssland. Har tidigare varit chefsforskare vid Nanochystals Technology i USA.

● **Louis E Brus** föddes 1943 i Cleveland, USA. Blev filosofie doktor 1969 vid Columbia University i New York, och är numera pensionerad professor och verksam vid samma universitet.

● **Mounji G Bawendi** föddes 1961 i Paris. Blev filosofie doktor 1988 vid University of Chicago, USA. Numera verksam som professor vid Massachusetts Institute of Technology (MIT), i Cambridge, USA.
Källa: KVA

■ Jokerit aspirerar inte på en plats i ligan säsongen 2024–25. FOTO: VESA MOILANEN/LEHTIKUVA

Ligans helomvändning rubbar inte Jokerit

I Jokerit är man inte intresserad av en licens för spel i ligan säsongen 2024–25. Kiekko-Espoo framtida planer är mer svårtolkade.

Ishockeyligan meddelade på onsdag att det trots allt är möjligt att ansöka om licalicens för säsongen 2024–25. Det är en helomvändning eftersom ligan i somras beslöt att inte ta emot ansökningar för spel säsongen 2024–25. Enligt Sanoma ligger en påtryckning av Kiekko-Espoo bakom ligans nya beslut. Kiekko-Espoo har varit berett att be om en utredning av Konkurrens- och konsumentverket om ligans beslut i somras strider mot konkurrenslagen. Kiekko-Espoo meddelade ligan i somras att man är beredd att föra ärendet vidare till Konkurrens- och konsumentverket. Forskningschef **Hannu Raatikainen** på verket bekräftar att man hört Kiekko-Espoo, men att det inte finns någon officiell begäran om en utredning. **Olli Rauste**, som är expert på idrottsjuridik, säger till hs.fi att en utredning kunde ha lett till att Kiekko-Espoo ligaduglighet åtminstone borde ha värderats.

Det är bråttom med ansökan om licalicens. Senast den 31 oktober måste ansökan vara inne. Tidigare har bägge klubbarna från huvud-

” Vårt mål är att vara ligadugligt 2025–26 och vi ser ingen orsak till att dra förhastade slutsatser. Vi följer den plan som vi ursprungligen lagt upp.

Mikko Saarni, Jokerits ordförande

stadsregionen, Jokerit och Kiekko-Espoo, signalerat intresse för att spela i ligan. Bägge spelar nu på nästhögsta nivån Mestis.

Jokerits ordförande **Mikko Saarni** uppger för Yle att ligans beslut kom som en överraskning, men att Jokerit inte har planer på att ansöka om en licens för spel i ligan 2024–25. Jokerit väljer i stället att följa den ursprungliga planen om spel i ligan 2025–26.

– Vårt mål är att vara ligadugligt 2025–26 och vi ser ingen orsak till att dra förhastade slutsatser. Vi följer den plan som vi ursprungligen lagt upp, säger Saarni.

Kiekko-Espoo ordförande **Ami**

■ Kiekko-Espoo framtida planer är oklara. FOTO: LEHTIKUVA

Rubinstein är gåtfull i sitt svar på frågan om Kiekko-Espoo nu ansöker om licalicens. Han kommenterar inte heller Kiekko-Espoo förhandlingar med Konkurrens- och konsumentverket.

– Jag upprepar det som jag sade i somras att jag hoppas att det är möjligt att lämna in en ansökan om licens för säsongen 2024–25, säger Rubinstein till Yle.

I Kiekko-Espoo har planerna på en licalicens skuggats av mörka moln i och med att klubben under förra räkenskapsperioden gjorde en förlust på nästan 400 000 euro med en omsättning på 960 000 euro. Kiekko-Espoo ska på en press-

konferens på torsdag ge besked om klubbens ekonomiska förutsättningar med tanke på en licalicens.

Några av kriterierna för en licalicens är att en klubb i flera säsonger haft en lönsam ekonomi och att det sportsliga kunnandet är på en tillräckligt hög nivå.

Ligan ska den 12 oktober informera om framtida planer och om hur seriesystemet i framtiden ska se ut, det vill säga om ligan ska vara stängd eller öppen.

Niclas Lönnqvist
niclas.lonnqvist@hbl.fi

FOTBOLL

Klopp kräver omspel efter VAR-skandalen

Liverpool förlorade mot Tottenham med 1–2 i lördags efter att ha åkt på två utvisningar och **Luis Diaz** ledningsmål dömts bort.

Colombianen vinkades felaktigt av för offside, men i stället för att korrigeras misstaget valde VAR-domaren **Darren England** att inte ingripa. Anledningen var enligt domarorganet PGMOL att England inte hade noterat att målet dömts bort.

Domarduon petades

PGMOL har efteråt bett om ursäkt för misstaget och både England och den assisterande VAR-domaren **Dan Cook** petades från deras kommande matcher.

Inte tillräckligt, menar Klopp. – Det är ett uppenbart misstag. Det borde finnas lösningar för det. Jag tycker att det borde sluta i att matchen spelas om, säger tysken enligt AFP.

I ett uttalande beskrev Liverpool misstaget som "oacceptabelt" och att klubben "undersöker sina alternativ".

"Krisläge för VAR"

I efterspelet kring domslutet har debatten om videogranskningens vara eller icke vara i England blossat upp rejält.

– Känslan är att det är krisläge för VAR i det här landet. Jag tror aldrig stödet var lägre. Och det är inte bara för det här beslutet, det är för vad som hänt hela säsongen, sade förra Liverpool-ikonen **Jamie Carragher** enligt BBC.

Klopp har svårt att svälja ligaför-lusten.

– Jag är van vid felaktiga och tuffa beslut, men något som detta har aldrig hänt förut och det är det därför jag tycker att ett omspel vore det rätta.

Liverpool blev efter nollpoängaren omsprunget av både Tottenham och Arsenal och är nu fyra i ligan.

TT

FOTBOLL

Här spelas EM 2028 och 2032

Beslut tas inte förrän på tisdag. Men eftersom det nu bara finns en sökande till EM 2028 respektive 2032 lär det klubbas igenom i Europeiska fotbollsförbundet (Uefa) att herrfotbollens EM 2028 går till Storbritannien och Irland och EM 2032 till Italien och Turkiet.

Beskedet kommer efter att Uefa godkände den gemensamma ansökan från Italien och Turkiet, vilket egentligen går emot förbundets egna regler om att endast grannländer kan söka tillsammans.

Turkiet hade först sökt på egen hand för EM-slutspelet 2028 och Italien för mästerskapet 2032.

"Turkiets ansökan för 2028 har dragits tillbaka", uppger Uefa i ett uttalande.

TT

De flesta målvakter borde fokusera på kärnuppgiften

KRÖNIKA JONAS VON WENDT

René Higuita var en showman uti fingerspetsarna. Colombianen, som också var nära vän med megagångstern, knarkbossen och massmördaren Pablo Escobar, gjorde sig känd som målvakten som bjöd på det där lilla extra.

Higuita tvekade inte att som sista man försöka dribbla av attackerande motståndare. Ibland gick det, ibland gick det inte. VM 1990 slutade för Colombias del i åttondelen då Higuita som sista man tappade bollen till Roger Milla.

En målvakts främsta uppgift är att hindra motståndaren från att göra mål. I andra hand ska han styra defensiven och med sin personliga presens inge resten av laget en trygghet.

Under 2000-talet har ändå målvakterna som tar för sig alltmer med bollen blivit allt fler. Modelfugor uppstår hela tiden också inom fotbollen och i dagens läge är en av de hetaste just målvaktens spel med fötterna och delaktighet i spelet med boll.

En del målvakter är utmärkta på det här, en del är sämre men de farligaste för det egna laget är de målvakter som spelar på för små marginaler och de som tror sig vara bättre på spelet med boll än de egentligen är.

Att målvakterna ska ha mera boll går hand i hand med filosofin om att bollen är maktens redskap. I synnerhet topplagen, många andra lag också för den delen, gör allt och lite till för att undvika att tjonga i väg bollen på måfå. Lag vill metodiskt och via inövade formler spela sig igenom också den mest aggressiva pressen. I den ekvationen spelar också målvakten en stor roll. Ett av fotbollens innersta väsen är att uppnå numerära överlägen på oli-

René Higuita hävdar att han förändrat fotbollen. Arkivbild. FOTO: THANASSIS STAVRAKIS/TT-AP

ka områden av planen. Detta gäller naturligtvis också uppspelsfasen och med en skicklig målvakt blir den biten enklare.

Upplägget blir snabbt problematiskt om målvakten tror sig besitta de mest gudomliga krafter med bollen vid sina muskulösa fötter. Hade de varit så fantastiskt bra på just den biten hade säkert någon juniortränare i tiderna avrått spelaren i fråga från att satsa på en karriär som målvakt.

Manchester Uniteds André Ona-

na hör till målvakterna som älskar bollen och älskar att spela på små marginaler. Han är också en alldeles fenomenalt duktig bollstoppare och kanske det trots allt är den biten han borde satsa på.

Onana köptes in för stora pengar från Internazionale i somras. I Inter var han firad hjälte men i United har det börjat rätt illa. I ett lag som alldeles uppenbart inte mår särskilt bra och där problemen utanför planen avlöser varandra är det sista laget behöver ännu ett orosmoment.

”Upplägget blir snabbt problematiskt om målvakten tror sig besitta de mest gudomliga krafter med bollen vid sina muskulösa fötter.

Onana älskar att spela på små marginaler och faran att det går är heliskt är hela tiden närvarande. Ibland känns det nästan som att

trixandet med bollen fått ett egenvärde.

Mot Galatasaray missade Onana grovt med en passning och även om Mauro Icardi missade straffen var misstaget totalt onödigt och på många sätt karaktäristiskt för både Onana och ett i höst grovt underpresterande Manchester United.

Ibland kan det vara bra att tjonga upp bollen. I synnerhet i ett lag där självförtroendet att spela på de riktigt små marginalerna inte riktigt finns för tillfället.

Erik ten Hag står inför sin tuffaste utmaning i tränarkarriären. Särskilt länge kan kräftgången inte fortsätta. Det vet också holländaren. Noll poäng på två matcher i Champions League och fyra förluster på sju matcher i Premier League är inte vad fansen förväntade sig.

Bakom resultaten döljer sig dessutom många speltaktiska fel. Försvaret läcker som ett säll och balansen på mittfältet finns inte där. Skador och avstängda spelare har också med eftertryck visat att lagbygget inte heller är det bästa.

Nordens hopp FC Köpenhamn hade tre poäng på gaffeln i premiären mot Galatasaray och häng på minst en hemma mot Bayern. Mot Galatasaray blev det en och hemma på Parken till slut noll då Bayern vände 0-1 till 2-1. Det här är ändå resultat övriga nordiska lag bara kan drömma om.

FC Köpenhamn är ohotad etta på den nordiska täppan.

Ten Hag tror på sin målvakt

Manchester Uniteds bedrövliga säsongsinledning fortsätter. Tisdagens 2-3-förlust hemma mot Galatasaray ökar pressen ytterligare på Erik ten Hag. - Det är en väldigt jobbig period just nu, medger den nederländske huvudtränaren.

Uniteds prestation framstår inte i bättre dager om man tittar på Galatasarays bortastatistik i Champions League de senaste åren. Tisdagens 3-2-seger på Old Trafford var det turkiska lagets första på bortaplan i den prestigefyllda fotbollsturneringen sedan 2013.

För Manchester United innebär det en start på säsongen där man

förlorat sex av tio tävlingsmatcher.

- Misstagen som vi gör, man har inte råd med sådant på den här nivån. Då blir man straffad. Det är svårt att kontrollera, men vi står i det här tillsammans. Två gånger ledde vi och hade kontroll på matchen. Vi förväntar oss mer av varandra, säger tränaren Erik ten Hag till TNT Sports.

Danske talangen Rasmus Højlund gav United ledningen två gånger om, men Galatasaray kom tillbaka och vände till seger. Vid Mauro Icardis 3-2-mål i den 81:a minuten var Uniteds svenske mittback Victor Nilsson Lindelöf en av dem som blev överspelad.

Hemmamålvakten André Ona-

na hade en ännu tyngre kväll, med flera tveksamma ingripanden. Med 20 minuter kvar av ordinarie tid slog han exempelvis en huvudlös passning vilket ledde till både straff (som visserligen missades) och att lagkamraten Casemiro drog på sig sitt andra gula kort i matchen.

- Han har potentialen att vara en av världens bästa målvakter, säger ten Hag till Sky Sports.

- Han har visat det tidigare och kommer att visa det igen. Vi har redan sett vilka fantastiska egenskaper han har, detsamma gäller hans inställning efter att ha gjort misstag. Han kommer tillbaka.

TT

Manchester Uniteds Bruno Fernandes symboliserade känslan i det engelska storlaget under tisdagens Champions League-match mot Galatasaray. FOTO: DAVE THOMPSON/AP/TT

FAKTA

Nobelpriset i litteratur

- Har delats ut av Svenska Akademien sedan 1901.
- Tillkännages torsdagen 5,10 kl, 14 finsk tid.
- Endast 17 av 119 pristagare har varit kvinnor.
- I fjol tilldelades den franska författaren Annie Ernaux priset.
- De författare som har lägst odds för att få priset i år är kinesiske Can Xue, norske Jon Fosse, australienske Gerald Murnane samt kanadensiska Anne Carson.

■ Philip Teir, Sofia Parland, Kristina Malmio och Cecilia Eriksson ger sina favoriter till Nobelpriset i litteratur 2023. FOTO: KARL VILHJALMSSON / TIMO KARI / NIKLAS TALLQVIST / AKRIVBILD.

Nordisk eller kinesisk författare tippas få Nobelpriset

HBL FRÅGAR I dag meddelas vem som får Nobelpriset i litteratur. En norрман och en ukrainare är de hetaste namnen till priset, enligt dem som HBL frågat.

Litteraturnördarnas och bokälskarnas julafton är här. I dag, torsdagen den 5 oktober, tillkännages vem som får årets Nobelpris i litteratur. Bland lågoddsarna finns flera välkända namn men också mer obekanta författare. HBL:s har brett några litteraturkännare lista sina egna favoriter, men också tippa vem de tror får priset i år.

Frågorna:

1. Hur ser ditt förhållande till Nobelpriset i litteratur ut?
2. Vem hoppas du får priset i år?
3. Vem tror du att tilldelas priset?

Kristina Malmio
Professor i nordisk litteratur vid Helsingfors universitet

1. Jag följer Nobelpriset i litteratur med stort intresse varje år. Det finns en inbyggd motsättning i pri-

set. Å ena sidan ger priset synlighet och väcker intresse för författarskap som annars kanske skulle vara osynliga. Å andra sidan finns det en inbyggd omöjlighet i att dela ut pris för litterär kvalitet. 2. Jag har i alla år hoppats att Margaret Atwood ska få priset. Hennes genomgående högkvalitativa och intressanta författarskap är alltid lika aktuellt. Svenska Akademien tycker om att överraska oss och om de vill överraska i år igen ger de kanske priset åt en svensk författare. Bland de svenska författarna är Kerstin Ekman min favorit. Hon är lite av en svensk motsvarighet till Atwood. De tar upp samma frågeställningar och tematik kring hur det är att vara kvinna och kvinnans ställning. 3. När jag sett listor på kandidater och vadslagning har jag märkt att den norska litteraturen är väl repre-

senterad. Så jag tror att Jon Fosse kan vara en stark kandidat. Han är en alldeles utmärkt författare som gärna kunde tilldelas priset. Han har en mångsidig, omfattande produktion av hög kvalitet och har skrivit i många olika genrer.

Philip Teir
Författare, konstnärlig ledare för Helsingfors Lit, krönikör i HBL

1. Jag har lite posttraumatisk stress från att ha jobbat som kulturchef, Nobeldagen var en stressig dag. Det är lite av en upp till bevis-dag, man måste visa att man har en bra bevakning. Dagen då Nobelpriset tillkännagavs var också den enda dagen på året då nyhetsredaktionen visade intresse för kulturbevakningen. 2. Det skulle vara kul om det blev en nordisk författare. Det är ändå ett

tag sedan Tomas Tranströmer fick priset 2011. Norske Jon Fosse har funnits med på vadslagningslistorna har varit framme rätt mycket de senaste åren. Det skulle vara kul med en dramatiker, då skulle teatrar få skäl att spela hans pjäser. Det kunde också vara kul om Salman Rushdie fick priset.

3. Min teori är att det inte blir någon som inte finns utgiven på svenska. Kinesiska Can Xue är favorittippad, men det finns endast en bok av henne på svenska så ledamöterna skulle ha haft svårt att läsa hennes produktion. Å andra sidan har boken nyss blivit översatt, det visar ju att författaren är aktuell. Överlag tycker jag det är jättesvårt att tippa. Det har kommit så många överraskningar tidigare år, till exempel Louise Glück och Abdulrazak Gurnea som kom från ingenstans.

Cecilia Eriksson
Bibliotekarie på Richardsgatans bibliotek i Helsingfors

1. Som bibliotekarie tittar jag genast efter om Nobelvinnarens böcker finns i hyllan i vårt bibliotek på Richardsgatan, eller om de överlag finns i huvudstadsregionens bibliotek. Sedan läggs det genast arbete på att köpa in författarens böcker. Om det är en marginell författare kanske det inte finns så många exemplar av hans böcker och då beställer vi in fler böcker. 2. En författare jag själv läst och också figurerar på vadslagningslistorna är kinesiske Yan Lianke. Jag tyckte om hans böcker och tycker han vore en värdig vinnare. En annan författare som jag hoppas får priset någon gång är den skotska författaren Ali Smith.

3. Kinesiska Can Xue finns högt på listorna så hon har säkert en god chans. Men det är nog väldigt svårt att gissa vem som får priset, jag vet inte om jag vågar. Många talar om den ryska författaren Ljudmila Ulitskaja, men jag har svårt att säga vilka chanser hon har, om det skulle vara ett för politiskt val.

Sofia Parland
Författare och krönikör

1. Jag tycker det är ett viktigt pris, att man lyfter upp litteraturens betydelse. Det är betydelsefullt i synnerhet nu när boken är i något av en kris. Jag följer alltid då priset tillkännages, i fjol gladdes jag med Annie Ernaux. Nobelpriset är lite som Eurovisionen, men för litteratur. 2. Jag hoppas att den ungerske författaren Péter Nádas får priset eftersom han redan är 80 år gammal och det kanske inte finns så mycket till kvar att ge det till honom. Han är också en underbar författare. I år är det kanske inte möjligt på grund av det politiska läget, men jag hoppas att den ryske musikern och översättaren Boris Grebensjtjikov kunde få priset någon dag. De texter som han skriver är poesi av hög kvalitet och allt sedan 1970-talet har han skrivit oppositionella sångtexter, texter som tillsammans bygger ett större verk. 3. Jag tror det kan bli den ukrainske poeten, författaren och översättaren Serhij Zjadan som får priset i år. Han har åtminstone nominerats till priset. Han är ganska ung, bara 49 år, så det kan hända att det inte är hans tid ännu.

Frida Holmberg
frida.holmberg@hbl.fi

Käärijämuralen sågas av konst-kännare

Väggmålningen på Eurovisionstväan Käärijä i Dickursby är klar. Men hur bra är den? HBL ringde upp konstkritikern Helen Korpak.

Muralmålningen på Käärijä på Prisma ena sidovägg i Dickursby, Vanda, är klar. Viivi "Viv Magia" Vierinen, Juha Lahtinen och Joonas "Koponee" Koponen står bakom målningen som röstades fram som bästa bidrag i början av augusti. Men, hur väl utförd är den? Och hur väl smälter den in i sin omgivning?

HBL ringde upp konstkritikern Helen Korpak för att få ett omdöme. Hon definierar sig som en muralhatare och tillhör den skara som tycker att väggmålningar snarare förfular än förfinar stadsrummet.

– Min spontana reflektion är att det är så typiskt Finland att hylla någon i muralform på det här fotografistiska sättet.

Enligt Korpak uppmärksammar väggmålningen vad hon klassar som ett *one hit wonder* (en artist som endast en stor hit). Den uppfördes för att hedra Vandabon Kää-

■ Väggmålningen på Käärijä i Dickursby i Vanda är klar. FOTO: NIKLAS TALLQVIST

rijäs andraplacering i Eurovision Song Contest i maj i år.

– Den här muralen är inte tidlös och har inget politiskt budskap, som är traditionen inom den här konstformen. Avsikten här är snarare att göra någon glad vilket gör den tom och ihålig.

– Men jag antar att jag borde

vara glad över att det är Käärijä på väggen och inte Krista Siegrids vars låt var en miljard gånger värre.

En sak får beröm

Däremot anser Korpak att målningen rent tekniskt är väl utförd eftersom det är en trovärdig avbildning av Käärijä. Men man hade

kunnat vara påhittigare.

– I stället för att ta fasta på det konkreta hade man kunnat inspireras av stämningen Käärijä skapade eller färgerna han använde och göra något mer symboliskt.

Vad karakteriserar en bra väggmålning?

– Det är ju så subjektivt. Men i allmänhet tycker jag att bra muraler är icke-existerande.

Väggmålningen *A construction site for a colorful ghost* som uppfördes på Runebergsgatan 50 år 2020 av den svenska duon Peter Larsson och Ossian Eckerman är enligt Korpak ett undantag som ett exempel på en lyckad mural.

– Den är gjord i samspel med byggnaden och i samspel med sin omgivning. Målningen är inte det första man ser när man går förbi utan man ser den bara om man ser sig omkring.

Och du menar att väggmålningen med Käärijä tar över i stället för att smälta in i omgivningen?

– Precis. Kanske väggmålningen passar in om man ur ett klasshatiskt perspektiv tycker att Vanda är fult och vulgärt, men jag argumenterar för att man inte behöver göra fördommande konst bara för det.

Så hur hade man kunna hylla Käärijä på ett bättre sätt?

– Med tanke på hur mycket låten (*Cha cha cha*) spelats på radion borde väl både folket och Käärijäs plånbok vara nöjda. Borde vi inte se låten i sig som ett konstverk?

Sandra Broborn
sandra.broborn@hbl.fi

Vill fröknarna inte ta sig en nypa frisk luft?

På 1800-talet varnade läkarna för musicerandets risker för kvinnans kropp och psyke. Sexlusten och mensens påverkades, var några vanföreställningar.

Det finns en anekdot som ofta förekommer i Sibeliuslitteraturen. Anekdoten härstammar från Otto Kotilainen som på färgstark finska beskriver sin allra första lektion i musikteori med Jean Sibelius.

Enligt Kotilainen väntar en liten klass bestående av tre studerande på läraren som vunnit erkännande för sin *Kullervo*. Kotilainen sitter i ett litet rum med två "fröknar" (*neitosen*) från östra Finland. Till sist stiger Sibelius in, tänder en cigarr och tilltalar de kvinnliga studerandena: "Det är så skönt där ute. Kanske ni skulle vilja ta er en nypa frisk luft och gå ut på stan". Sedan inleds undervisningen som förvandlas till en privatlektion mellan de två männen. Därefter följer en beskrivning av hur Sibelius undervisade Kotilainen.

Anekdoten är avsedd att berömma Sibelius sätt att handla den unga tonsättaren, men avsikten är också att framhäva Sibelius och Kotilainens förtroendefulla och okonstlade relation. Det råder ingen tvekan om att undervisningen som Kotilainen fick var förstklassig, men jag kan ändå inte låta bli

KRÖNIKA

Sakari Ylivuori
doktor i musik,
körsångare och -dirigent

att undra vad "fröknarna" tyckte om undervisningen de fick?

Orsaken till att jag kom att tänka på denna anekdot är att jag läst Susanna Välimäkis och Nuppu Koivisto-Kaasiks (intervjuade i HBL 1.10) banbrytande bok *Sävelten tyttären* om 126 kvinnliga finländska tonsättare födda på 1800-talet. Boken är en milstolpe inom den finländska musikhistorieforskningen.

Det är ingen nyhet att kvinnors karriärmöjligheter inom musikbranschen begränsats av olika ideologiska och institutionella glastak. Men fokuseringen på enbart hinders och kvinnornas frånvaro i bö-

■ Att spela piano ansågs förr i tiden kunna leda till huvudvärk, melankoli och hysteri hos kvinnor. FOTO: KOTIN DMTRIM/MOSTPHOTOS

ker om 1800-talets musikhistoria glömmet det faktum att kvinnor faktiskt utgjorde majoriteten av studerandena på musikinstitutet under den senare delen av 1800-talet. 1893 var 82 procent av alla studerande vid Helsingfors musikinstitut kvinnor.

Och det är därför min tanke gick till Kotilainens anekdot. Även i Kotilainens lilla teorigrupp var två tredjedelar kvinnor, men vi får inte ens veta vad de hette.

Inte bara lärarna var skeptiska till kvinnor. På 1800-talet försökte även läkare och i synnerhet gynekologer avhålla kvinnor från att musicera. Det finns en omfattande medicinsk litteratur om den skadli-

ga inverkan musicerandet hade på det kvinnliga nervsystemet. Här följer några exempel.

Eduard Reich, en respekterad och inflytelserik läkare skrev i sin bok *Systeme der Hygiene* 1871: "Omätlig exposition för musik orsakar betydande upphetsning av hela nervsystemet och särskilt fantasin, och kan i mer än sällsynta fall leda till för tidigt uppvaknande av sexlust och för tidig menstruation."

I sin bok *Die Ursachen der Krankheiten, der Physischen und Moralischen*, publicerad året därpå, återkom Reich till musikens faror och listade möjliga konsekvenser. Dessa inkluderade "upphetsning, hopp-

löshet, självmord, lastbarhet, brottslighet, galenskap, melankoli och hysteri".

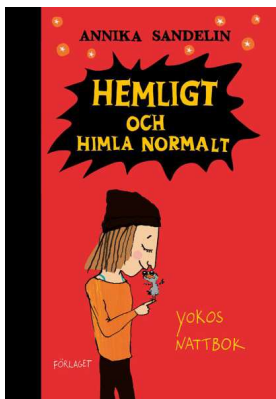
Så sent som 1900 varnade läkaren Herbert Dixon i *The Medical Magazine* kvinnor för att spela piano. Enligt honom leder pianospelarens destruktiva effekt på *Cortis* organ och hjärna till neurasteni, vars symtom inkluderar "huvudvärk, neuralgi, nervösa ryckningar, hysteri, melankoli, galenskap, etc."

Ett par år senare tänkte läkaren Norbert Grabowsky att pianospelandet var lika skadligt för kvinnor som alkohol var för män. Enligt honom ledde "den moderna pianopesten", som han kallade kvinnors pianospelande, till "hjärnsvalt, cirkulationsstörningar, näsblod, konstant huvudvärk, viktminskning och anemi".

Kvinnor har alltid musicerat och komponerat trots lärarnas inställning och läkarnas varningar. Det viktigaste i Välimäkis och Koivisto-Kaasiks bok är att den skildrar omständigheterna under vilka tonsättandet skedde. Fick man inte delta i konservatoriets kontrapunktklasser sökte man andra möjligheter. Att identifiera dessa andra möjligheter är viktigt eftersom det utvidgar hela konceptet kring vad det innebar att vara tonsättare.

Ropa penis på spårvagnen och kladda sockervadd på mobilen

Serien om Yokos brokiga, bråkiga familj får en ymnig fortsättning där Annika Sandelin och Linda Bondestam balanserar allvar och skrott perfekt.

MELLANÅLDERSBOK
Annika Sandelin & Linda Bondestam

Yokos nattbok. Hemligt och himla normalt
Förlaget M 2023

I vårens utkom *Att vara Yoko* (2023), som på maffiga 467 sidor samlade de tre första böckerna om tweenien Yoko. Serien skildrar Yokos brokiga, bråkiga familj med frejdiga mamma bildkonstläraren, ängsliga pappa psykologen, brorsan Salvador och yrvidret till lillasyster Frida. Barnen bär alla konstnärnamn och familjen är räddigt bohemisk. Viktig för Yoko är också kompisrekretsen med kortväxta Daniel och adopterade Anna närmast hjärtat.

Dagboksformatet, nattboken, hör till de slitstarka berättargreppen i barnlitteraturen. Från *Anne Frank* och flickboken, över Sparvelsviten och Bertböckerna till dagens bloggromaner har genren fångat den ungas röst ofiltrerat, men hypervinklat. Det är genom den unga skrivande flickans känslor som *Yokos nattbok. Hemligt och himla normalt* silas:

"Äntligen har jag ett nytt skrivblock! Det är tur för jag har redan börjat skriva upp sånt som jag måste komma ihåg att berätta på baksidan av gamla kvitton och på papper som jag rivt loss ur mina skolhäften."

Dagboken löper från vår till vår, mycket hinner hända.

En dräplig, innerlig fresk över livet
Linda Bondestam underbygger i

■ När Linda Bondestams illustrationer underbygger den livsbejakande humorn i Annika Sandelins fjärde bok om tweenien Yoko. FOTO: NIKLAS SANDSTRÖM / LINDA BONDESTAM

bild den livsbejakande humor **Annika Sandelin** generöst ströslar. Hon har tecknat fyra bh:ar som ligger och dräller vid kolofonen. Här gäller bh-gänget versus svettstrumporna, som Yokos kompisar kallar sig. Skiljelinjen dras mellan bh, sportbh eller ännu ingen bh.

Yokos kropp förändras: en smärtande spetsig bröstvärta sticker fram, långa hårstrån syns på snippan. Fnissande utmanar flickorna varandra om vem som vågar säga "Penis!" högst på spårvagnen. Men då Tindra kysser Yoko bränner rodnaden på riktigt.

Det är inte oproblemiskt att ha en mamma som klär sig i hönsdräkt då hon och väninnan ska lansera sin nya bilderbok på bildkonsttimmen och mamman snubblar över en elev: "I stället för att dra av sig höns huvudet och be om ursäkt kacklade hon: "Oj, oj!" och fortsatte vimsa omkring.

Bh-gänget drog ihop sina stolar och började viska och himla med ögonen. Mot slutet av timmen började mamma och Birgitta gråla om det är mera jobb med att göra bilderna till en bilderbok eller att skriva texten till den. "Du kan ju teckna till och med medan vi pratar i telefon", sa Birgitta.

Sandelin briljerar i att fånga stunden, detaljrikedomen ger färg. Grannen Karppinen skrikapar om hundbajs, men mjuknar inför skötselns av en blåmesunge. Fågelungens larver läcker ut i precis hela

Sandelin briljerar i att fånga stunden, detaljrikedomen ger färg.

kylskåpet. Kompisen startar ett Instagramkonto för sin katt.

"Jag slår vad om att ingen annan i min klass måste måla hus i ösregn", gnäller Salvador då familjen panikmålar det hyrda sommarhuset och rödmyllefärgen rinner i rännilar.

Rasism tacklas

Sandelin väjer inte för något: muslimska vänner med huvuddukar, dementa morfar och hans nya kille, klimatångest över den stundande Greklandresan, familjeterapi kring lillasysters förmodade adhd, killar med mascara och killar med uppskruvat härskarbetende. Trots ymnigheten blir det inte för mycket. Resultatet är fylligt, samtidskänslan levande.

Rasism skildras rättfram. Obetänksamma och fördomsfulla repliker som fälls fångas upp. Yokos egna fördomsfria umgänge med alla, inte minst familjens muslimska vänner, glänser. Inslagen av flerspråkighet är markanta. Missförstånd uppstår då morfars finskspråkige partner efter maten säger att han är "så full att han måste lägga sig ner" och Yokos pappa förskräckt

undrar hur mycket vin han fått i sig. Men Harri är bara mätt.

Skavsår av livet

Mitt i allt kan Yoko känna sig övergiven, som på nöjesfältet Borgbacken då kompisarna åker en attraktion hon inte vågar. Ensam sitter hon på en bänk och håller vännens smältande sockervadd i handen, en drabbande bild av hur melankoli bor mitt i vänskapen:

"Det började dugga och när jag rev loss en bit av sockervadden för att trösta mig blev min hand helt kläbbig. Jag försökte ringa till dem alla i tur och ordning, men ingen svarade. Telefonen blev våt och full av äckligt kläbb."

Den smärtsammaste fnurran drabbar bästisskapet med Anna. På bästa Bullerbyvis brukar grannflickorna knacka vägg till varandra. Nu blir det tyst. Annas planerade resa till sitt härkomstland Kina avbryts abrupt av pandemiutbrottet. Sandelin skildrar hur världen stegvis stängs ner och hur familjen har att samsas i hemmet, där pappas suicidala patient ledset bligar från dataskärmen i köket då Yoko ska ta sig ett mellanmål.

Nästa Yoko-bok lär berätta vidare om den coronavardag som ritade om våra liv. Inte konstigt att bokserien varit slutsåld, här serveras skrott blandat med djupaste allvar på bästa sätt.

Mia Österlund

Filmtoppen vill öka filmintresset i Svenskfinland

Finlandssvenskt filmcentrum lanserar filmkritiksajten Filmtoppen.

Filmtoppen är en ny sajt för aktuella biofilmer i Finland med fokus på utbudet på svensk- och tvåspråkiga orter. På fredagar kan man räkna med kortrecensioner, bakgrundsinformation och trivia på filmerna.

Bakom initiativet står Finlandssvenskt filmcentrum i samarbete med filmkritikern **Krister Uggeldahl**, som även recenserar film för HBL.

"Via Filmtoppen gör vi en aktiv insats för filmkritiken och tjänar, inte minst, den filmintresserade allmänheten. Filmkritiker Krister Uggeldahl har en utpräglad stil, som gör att läsarna vill läsa hans recensioner vare sig de egentligen är på väg på bio eller inte", uppger **Mikaela Westerlund**, verksamhetsledare för Finlandssvenskt filmcentrum i ett pressmeddelande.

Med Filmtoppen hoppas man öka intresset för film i Finland och bidra till diskussionen om filmkritikens värde.

"Eftersom filmkritikens situation just nu är så hotad både på svenskt också finskt håll, kanske vi t.o.m. lyckas nå en del finskspråkiga filmvänner", hoppas Westerlund.

Sandra Broborn
sandra.broborn@hbl.fi

MUSIK

Live aid-konserten blir musikal

Live Aid ska bli musikal med premiär i London nästa år, rapporterar BBC.

Konserten, som ägde rum på både Wembley i London och i Philadelphia i USA den 13 juli 1985, arrangerades av musikerna **Bob Geldof** och **Midge Ure** för att samla in pengar till svältoffer i Etiopien.

Musikalen, med titeln *Just for one day* kommer att innehålla låtar som spelades under konserten av bland andra U2, Queen, Elton John, Paul McCartney och Sting.

Omkring 1,5 miljarder tv-tittare runt om i världen beräknas ha sett konserten som samlade in flera miljoner till svältoffren.

Bob Geldof säger till BBC att musikalen, som skapats av **John O'Farrell** och **Luke Sheppard**, bygger på faktiska vittnesmål från personer som var med under Live aid. Han berättar också att han inte blev överförtjust när idén om musikalen presenterades för honom av skaparna.

– De kom till mig och sade "vi vet att du kommer att säga nej men vi vill göra det här eftersom våra pappor aldrig slutar prata om den där dagen", säger Bob Geldof till BBC.

Musikalen sätts upp med tillåtelse av Band aid charitable trust som kommer att få tio procent av biljettintäkterna.

TT

■ Helsingfors kammarkör övar under ledning av Nils Schweckendiek inför konserten på Riddarhuset 3.10.

FOTO: MARTTI ANTILLA/PRESSBLID

Än finns skatter att upptäcka i den inhemska körrepertoaren

Helsingfors kammarkörs konsert bjöd på en fascinerande resa genom sekelgamla delvis förbisedda körtonsättningar.

KÖRMUSIK

Helsingfors kammarkör: I natten
Dirigent Nils Schweckendiek. Musik av Melartin, G. Dahlström, L. Onerva, Sibelius, Wegelius, Kuula. Riddarhuset 3.10. Konserten ges i repris i Vichtis kyrka 7.10 kl. 18.

Med ett konsertprogram löst kretsande kring **Martin Wegelius** (1846–1906) och hans adepter bjöd Helsingfors kammarkör på en utsökt konsertkväll på Riddarhuset i tisdags. Det koncist upplagda programmet hade sammanställts med stor upptäckarlust och tjänade som en välkommen påminnelse om hur många skatter det alltiämt finns att upptäcka i den inhemska körrepertoaren.

I blickfånget var **Erkki Melartins** (1875–1937) *Sju mystiska botpsalmer*, som skrevs 1910 men länge förblev i skrivbordslådan. Renskrivningen av manuskriptet fick vänta till poeten **Nino Runebergs** död 1934, därav hommagen. Fyra takter var ofullständiga i manuskriptet, men dessa har **Sakari Ylivuori** kompletterat.

Botpsalmerna bjuder på en rik blandning av uttryck, allt från fyllig fyrstämig körsats till vemodig en- eller tvåstämmig sång, mansröster i unison eller falsett, sopraner i det högsta registret, fina harmonier och

mäktiga slut. Uttrycket är ömsom triumferande och deklamerande, ömsom stillsamt rofyllt, och allt sjunger kören klockrent.

Lockande vaggvisor

Melartins *Osuustoimintamarssi* med text av **Uuno Kailas** var uppförande som en kamp- eller arbetarsång, med ackord på slutet som spände över flera oktaver. *Himmels Herre* är en präktig tonsättning som skulle förtjäna att figurera i gudstjänst-sammanhang, gärna under julbönen, och *Darthulan hautalaulu* är förvånansvärt pigg med tanke på ämnet.

L. Onerva (1882–1972) blev känd som författare, kritiker och översättare, men mindre välbekant är hennes produktion som tonsättare. *Hymni tulelle* (**Eino Leino**) och *Lapseni nukkuu* (**J. H. Erkko**) är expres-siva verk, den senare en originell vaggvisa som till stora delar nynnas med slutna läppar.

Läraren, dirigenten och folkmusiksamlaren **Greta Dahlströms** (1887–1978) **Arvid Mörne**-tonsättningar *Låt i skogen* och *Nu sprida de vita nättarna* var närmast nationalromantiska. Hennes *Vaggvisa* var ett ovanligt läckert verk i genren, med fyndig text i fyra strofer av **Erik Blomberg**. *Prästkragen*, ett arrangemang av en menuett från Kimito med text av maken

Svante Dahlström, var munter som en dryckesvisa.

Formation gav guldkant

En guldkant bjöd kammarkören på med framförandena av **Sibelius** Kanteletartonsättningar *Sortunut ääni* (*Vad har brutit tonens väld*) och *Saarella palaa* (*Det flammnar i skogen*) samt **Toivo Kuulas** *Siell' on kauan jo kukkineet omenapuut*, med publiken omsluten av körsångare på alla håll i salen.

Det har sina sidor att gå emot den traditionell formationen; det är inte lika lätt att sjunga rytmiskt synkront med stora avstånd, men det som förloras i precision, gengäldas i intimitet och klanglig rikedom. Min enda invändning är att kören valde formationen för de mest kanoniserade verken. Upplevelsen av att vara omhulad av musiken är nämligen så stark att annan musik lätt bleknar i jämförelse, som om man jämförde inspelningar med olika ljudvolym. Nu kom rösterna tätt inpå och resonerade sällsynt fint längs väggarna i Riddarsalen, som om de slog ut i blom.

Upplevelsen kan lämpligen beskrivas med ett modeord: *immersiv!*

Wilhelm Kvist
wilhelm.kvist@ksfmedia.fi

KULTURDEBATT

Riikka Purra har en liberal förståelse av stat och samhälle

Liberalismen har tagit högerns plats. Trots det kallar sig socialdemokraterna för liberaler. Därför alla dessa beskyllningar om "högerextremism".

Jag välkomnar Jens Grandells inlägg om liberalismens natur eftersom det pekar på det jag redan framfört: att det inte existerar något monolitiskt "liberalt arv", utan en modern "liberalism" som inte har någonting med det borgerligt-liberala samhället eller 1700-talet att göra.

Grandell försöker vidare genom att peka på indelningen i "klassisk" och "social" liberalism hävda att liberalismen utgör ledmotiv än idag. Denna indelning är dock en efterhandskonstruktion som endast existerar för att socialdemokrater skall slippa kalla sig socialdemokrater.

Det fanns givetvis en ny liberalism som växte fram redan under 1800-talets slut, men denna bestod uttryckligen av tvekande liberaler som fått upp ögonen för de socialistiska idéerna. Om det var någonting alla politiska inriktningar var eniga om efter första världskriget var det att liberalismens tidevarv i sig var över.

Det väsentliga är dock inte vad mellankrigstidens nyliberaler påstod sig vara, utan att vår tids "liberalism" helt uppenbart är gjuten i socialdemokrati och den nya vänsterns kulturrevolutionära stoff. Orsaken till att denna inriktning inte kan ses som någon genuin liberalism är att den i kontrast till den gamla liberala principen inte talar för ett samhälle som strukturellt organiseras på liberalt vis.

I stället handlar vår tids "liberalism" om "värderingar" som skall upprätthållas och expanderas av statsmakten i kombination med en massiv socialpolitik. Denna likrikt-

ningsideologi är helt beroende av omfattande dirigistiska strukturer, och därmed fullständigt illiberal. Därför börjar dess anhängare ironiskt nog ropa om fascism genast då genuint liberalare krafter hotar rucka på dessa strukturer.

Även Grandell påstår att det är "angeläget" att bekämpa "illiberala rörelser", vilket säkerligen hänvisar antingen till regeringen eller Sannfinländarna. I sanning har vi dock inte på decennier vittnat en så liberal förståelse av stat och samhälle som i det tal Riikka Purra höll "mot socialismen" under Sannfinländarnas partikongress.

Ironiskt nog nämnde Purra som förebild här den liberal även Grandell tar upp, nämligen Risto Ryti. Och häri ligger problemet. Det finns ingen höger i Finland, utan liberalismen har tagit dess plats medan socialdemokrater kallar sig liberaler.

Ställningstaganden för liberalism tolkas därför naturligt som "högerextremism", som sedan kopplas till perioder då det fanns en höger som dock hade helt andra ambitioner. Därför kan gårdagens liberaler hyllas för sitt motstånd mot fascismen, medan deras närmaste släktingar idag själva avfärdas som fascisterna.

Detta om något pekar på den politiska förskjutning som ägt rum, och hur vår tids "liberalism" är den kraft som ihärdigast demoniserar de moderataste av liberaliseringsförsök i samhället. Därav min ursprungliga kommentar om 1880-talets liberalism.

Nicolas von Kraemer
Historiker och redaktör

Debatten är avslutad. Red.

Lör 7.10.2023 kl. 18 Musikhuset, Helsingfors

KRÖNINGEN

Ceremoniell barockmusik från det brittiska hovet

Händel–Purcell–Blow–Croft

RIAS kammarkör
Finländska barockorkestern
Justin Doyle, dirigent

fibo.fi

NYHETSCHEF
Fredrik Häggman Grindgårds
fredrik.haggman@hbl.fi

Ledare

Sluta prata om "barnporr" - det handlar om kriminella övergrepp

Begreppet "barnpornografi" är inte av denna tid. Det vore dags för rättsväsendet att övergå till en modern terminologi, som reflekterar allvaret.

När myndigheter beskriver sexuellt våld med barn eller ungdomar som offer (HBL 29.9) använder de fortsättningsvis en terminologi som löper risk att förminska brottet.

"Då ett barn är involverat handlar det inte om porr. Det handlar om övergrepp. Det handlar om kriminella handlingar", står det att läsa på Interpols hemsida. Organisationen, som bekämpar internationell brottslighet, anser att termen "barnpornografi" är direkt missvisande, rentav förminsande.

Det som på vardagligt språk kallas för "barnporr" handlar alltid om övergrepp mot värnlösa individer, aldrig om samtycke eller jäm-bördighet. Därför efterlyser Interpol en kulturförändring: vi bör likaså sluta prata om "sexturism" och "prostitution" då det rör barn, i stället konsekvent gå in för använda adekvata begrepp såsom utnyttjande, brott och offer.

"I själva verket vill vi att du ska rysa av obehag då du hör begreppet barnporr", skriver Interpol, träffande nog. Här släpar myndighets-språket på många håll efter, på ett betänkligt vis.

År 2008 antog en världskongress mot sexuellt utnyttjande av barn en formell pakt för att frångå begreppet "barnpornografi" och i stället övergå till modern terminologi. Endast så kan man avspegla fenomenets allvar. Det finns skäl att i

varje sammanhang betona att det handlar om sexuellt utnyttjande, alltså brott.

Samma tankegång - respekt för offren - finns bakom det engelska begreppet CSAM (*child sexual abuse material*), "dokumenterade sexuella övergrepp mot barn", som rekommenderas av expertorganisationen ECPAT.

Pornografi används för att beskriva lagligt material där myndiga personer i samförstånd ägnar sig åt sexuella handlingar. Genom att prata om "barnpornografi" eller "barnporr" trivialiseras fenomenet, medan offren stigmatiseras.

Vad värre är: genom att använda en terminologi som är snarlik den som kriminella förövare föredrar - "kiddie porn", alltså barnporr - riskerar brottsbekämpande myndigheter, rättsväsen, medier och allmänhet bagatellisera, indirekt rentav legitimeras fenomenet på något plan.

Som brottsrubricering är termen barnpornografi i dagsläget svår att undvika. Här speglar språket fortfarande ett förflutet då man inte till fullo begreper de fruktansvärda effekterna av sexuella övergrepp mot barn.

På senare år har insikterna börjat sjunka in. Därmed borde även lagstiftningen och terminologin revideras, av rent etiska skäl. Det finns flera mindre koncisa, men

Torsten Fagerholm
torsten.fagerholm@hbl.fi

Pornografi är en term som endast är värdig att brukas då de involverade uppnått åldern för sexuellt självbestämmande, deltar frivilligt och där materialet innehas och eventuellt sprids med fullt juridiskt samtycke.

Med syfte att skydda barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp antog Europarådet år 2007 den så kallade Lanzarote-konventionen - det första internationella fördraget av sitt slag. Avsikten är att kriminalisera könsutövande med barn under sexuell myndighetsålder, oavsett i vilket sammanhang detta inträffar.

Under 2000-talet har forskare, polis och diverse rättsväsen på internationellt plan medvetet börjat frångå begreppet "barnpornografi", just eftersom själva termen pornografi kan ge ett felaktigt intryck av samtycke. För att ta avstånd till materialets kränkande natur har man i stället börjat prata om dokumenterade sexuella övergrepp mot barn, eller varianter därav.

Finlands förlegade och olustiga lagtext behöver uppdateras på denna punkt, likaså vårt språkbruk.

Barnets välmående och trygghet är grundläggande värderingar som vi alla måste främja aktivt. Det går varken att blunda för eller omskriva våldshandlingar.

Finlands förlegade och olustiga lagtext behöver uppdateras på denna punkt, likaså vårt språkbruk.

desto mer exakta och beskrivande begrepp än "barnporr": dokumenterade sexuella övergrepp mot barn, material som rör sexuellt utnyttjande av minderåriga, eller dylikt.

Säg din åsikt!

Delta i debatten genom att sända din insändare per e-post till debatt@hbl.fi. KSF Media har rätt att redigera, förkorta eller refusera texterna. Namn, telefonnummer och e-postadress måste alltid bifogas. Skriv maximalt 3 000 tecken.

Pohjola-Norden: Vi räds inte svåra frågor

HBL ledare tog (HBL 30.9) ställning till polisutredningen inom Pohjola-Norden. Vi inom organisationen vill på alla sätt vara transparenta och räds inte en diskussion även i svåra frågor. Dock var ledarens syftningar och vinklingar till vissa delar sådana att de försvårar avsikten med öppenhet och föreningsstiftelsens vilja att bygga tillbaka Pohjola-Nordens brand. Tyvärr skapade ledaren en förvirring i vad som är på gång.

Torsten Fagerholm lämnar även noterat att det var Pohjola-Nordens förbundsstyrelse och stiftelsens styrelse som gjorde begäran till polisen om att utreda om det skett missbruk som överskrider kravet för åtal om försökning. De förtroendevalda tog sitt ansvar omedelbart då misstanke om oegentligheter framkom.

De förtroendevalda och föreningens personal har även arbetat idogt för att få fram all behövlig information och bevisföring för att underlätta polisens arbete i utredningen.

Ärendet är komplext då såväl föreningen Pohjola-Norden som dess stödstiftelse är involverade på olika sätt i olika rättsprocesser. Men ledarskribenten gör det för

lätt för sig så dessa blandas samman och därmed uppstår för gemene man en situation där helheten blir ogreppbar.

Låt oss nämna ett exempel: Fagerholm noterar försummelse av styrelsen att ordna möten. Denna syftning torde gälla stödstitfelses styrelse. Enligt utlåtande av sakkunniga kan man med fog bestrida att styrelsen skulle ha varit korrekt tillsatt och sakkunniga drar därmed slutsatsen att nämnda personer därmed inte kan ses vara ansvarsskyldiga. Detta ansvarshållande är grunden i att PRH (Patent- och registerstyrelsen) påbörjat en civilrättslig process för att söka prejudikat så att ingen stiftelse i framtiden skulle verka utan juridiskt ansvarig styrelse.

Gällande föreningens kontakter till näringslivet och påstådd "förtvinande av värdefulla näringslivs-kontakter" noterar vi att det var Pohjola-Nordens styrelses strategiska linjedragning för ett antal år sedan att bland annat de stora näringslivsseminarierna inte skulle fortsätta. Detta motiverades med uppläggets helhetsekonomi och ett minskat intresse hos allmänheten för dessa mastodonta tillställningar.

I dag har föreningens lokalföreningar aktiv kontakt med näringslivet, vilket till exempel Sibbo lokal-förenings företagarseminarium i fjol är ett ypperligt exempel på. Huvudföreningens kontakter till näringslivet håller som bäst på att byggas upp på ett nytt sätt.

Låt oss inte förglömma att det är den som utfört skada som ska ställas till svars. Att tillfället gör tjuven eller att den interna kontrollen brast beklagar vi, men vill samtidigt notera att dessa kryphål effektivt nu täppts till.

Revisionsbyrå och bokföringsbyrå har bytts, ekonomi- och förvaltningsstadgor har reviderats samt att processer och rutiner har setts över. Vi som nu är i förtroendemannaställning är helt övertygade om att motsvarande situationer inte kan uppstå på nytt inom Pohjola-Norden eller dess stödstitfelse.

Kim Berg
ordförande, Pohjola-Norden
Christel Liljeström
vice ordförande, Pohjola-Nordens stödstitfelse

SVAR:

Det är tafatt att bestrida ansvarsskyldighet genom att påstå att stödföreningens styrelse inte vore korrekt tillsatt. Den partsin-laga som Berg och Liljeström hänvisar till ("utlåtande av sakkunniga") bestrids av PRH:s juridiska experter, liksom av professor Heikki Halila - Finlands främsta expert på föreningslagstiftning.

Vidare tillkom den påstått "strategiska linjedragningen" kring näringslivsseminarierna i efterhand, då det stod klart att Oksanen inte klarade av att slå vakt om organisationens flaggskepp, alltså fullfölja sitt uppdrag att via sponsoravtal finansiera arrangemang som lyfte fram aktuella samhällsfrågor. Här reagerade styrelsen inte, trots att Oksanen vid rekryteringsskedet veterligen profile-rade sig med påstådda näringslivskontakter. Då Oksanens företrädare lämnade sitt uppdrag låg intresset på topp, med 60 sponsoravtal och evenemang som lockade närmare tusen deltagare.

Torsten Fagerholm
Ledarskribent

Regeringen sätter kostnadstak på mänskliga rättigheter

SFP:s vice ordförande Henrik Wickström framför på bland annat partiets webbplats att regeringsparti-erna blivit "tvungna att skjuta upp" lagen om funktionshinderservice och att det är "mycket trist".

För det första var regeringen inte tvungen att skjuta upp lagen. Det var ett kallt politiskt val. Det visar att högerpartierna godkände den nya lagen i mars strax innan riksdagsvalet och kort efter valet visade sina riktiga ståndpunkter. Att konsekvensanalyserna inte var fullständiga stod klart redan då alla partier i riksdagen godkände den absolut nödvändiga och brådskande lagen.

För det andra är det hela betydligt mer än "mycket trist", det är att godkänna att de beröras rättigheter fortsättningsvis inte förverkligas tillräckligt. Det är en skymf mot många, en katastrof för flera familjer.

Wickström hävdar vidare att tanken inte är att försöka hitta inbesparingar från servicen. Regeringsprogrammet kan ändå inte bortförklaras.

Enligt det sparar staten 100 miljoner euro nästa år genom att lagen skjuts fram och då den reviderade lagen träder i kraft 2025 sparas 32-36 miljoner euro per år i jämförelse med lagen som godkändes i våras. Att som Wickström försöka vända detta till att regeringen kommer att "reservera mer ekonomiska resurser för verkstället av den här lagen i jämförelse med den förra" är - för att uttrycka det vänskapligt - märkligt.

Hundra miljoner euro mindre nästa år är inte en satsning ens med de skickligaste politiska ordkonsterna.

Regeringspartierna försöker vifta bort problemen genom en annan i sig fin och viktig satsning på 20 miljoner euro i stöd till familjer med barn med neuropsykiatriska utmaningar.

Dels gäller lagen en mycket större grupp, dels finns det också för dessa familjer en viktig skillnad. Enligt lagen som hade trätt i kraft den första oktober hade de nämligen fått utökade rättigheter till service. Det väger betydligt tyngre än att få söka stöd från FPA enligt prövning.

De rättigheter som skrevs in som tillägg under riksdagsbehandlingen har inget skydd av regeringsprogrammet. Där står nämligen endast att de ska beaktas. Det enda definitiva som nämns är den prislapp som finansministeriet godkänt som lämplig.

Den lag som sköts fram innehöll starkare rättigheter som förtydligats under riksdagsbehandlingen, mycket utifrån krav från grundlagsutskottet. Då det kommer till dessa rättigheter är det problematiskt att klistra på en given prislapp på det sätt som regeringen gör.

Nu sköts lagen fram samma vecka som den skulle träda i kraft. Det är helt enkelt oskäligt, skandalöst.

Johan Kvarnström
Riksdagsledamot (SDP), Raseborg

Hörselvård på svenska är en utmaning

Att få hörselvård på svenska är redan i dag en utmaning i delar av landet. Det finns få svenskspråkiga audionomer i Finland och väntetiderna till svenskspråkig vård kan vara långa. Vi behöver prioritera en fungerande hörselvård innan det blir ett folkhälsoproblem.

Det finns många hälsorisker med hörselnedsättning. Det finns ett samband mellan hörselnedsättning och minskad social aktivitet, isolering, ökad risk för kognitiv belastning och depression.

Forskning visar dessutom att det finns en koppling mellan hörselnedsättning och demens. Hörselnedsättning är en riskfaktor för demens som vi kan påverka med tidig och korrekt hörselrehabilitering. Konsekvenserna av obehandlad hörselnedsättning försämrar livskvaliteten hos individen och orsakar stora samhällskostnader. Tidig och korrekt hörselrehabilitering förebygger dessa hälsorisker.

Med fler hörselkontroller kan vi upptäcka och behandla hörselskador i ett tidigt skede. På så sätt kan vi motverka de negativa följderna

■ Det existerar fortfarande stigma kring hörapparatsanvändning och många fler skulle ha nytta av hörapparater än de som i dag använder dem.

FOTO: MOSTPHOTOS

av obehandlad hörselnedsättning. Förebyggande insatser bidrar till att höja livskvaliteten och håller kostnader nere.

Hörselnedsättning är en naturlig del av åldrandet och i och med att befolkningen lever allt längre blir hörselnedsättningar också vanligare. Fungerande hörsel hjälper till att bibehålla funktionsförmå-

gan. Satsningar på hörselvärdan är också satsningar på förebyggande hälsoarbete och bidrar till bibehållen livskvalitet för äldre.

Det existerar fortfarande stigma kring användning av hörapparater. Vi vet att många fler skulle ha nytta av hörapparater än de som i dag använder dem. Det kan ta upp till tio år från att man märker att man

hör sämre till att man söker hjälp. Under den tiden kan andra symptom smyga sig på som man inte kopplar ihop med hörselnedsättningen. När man väntat länge med att söka hjälp tar det längre tid att vänja sig vid hörhjälpmedlen och man kan behöva mer stöd från hörselvärdan.

Svenska hörselbundet uppmärksammade den 2 oktober förbundets nationella hörseldag med syfte att sprida information om och förändra attityder till hörselnedsättning. I år genomför vi kampanjen Våga visa din hörapparat! med vilken vi vill minska stigma kring hörapparatsanvändning. Vi vill också uppmärksamma om vikten av att säkra god hörselvård för framtiden. Genom att satsa på en mångsidig hörselrehabilitering kan vi göra stora vinster för både samhälle och individ.

Svenska hörselbundet
Mikaela Nylander
förbundsordförande
Majja Nilsson
ansvarig för intressebevakning

Hurdan diplomati kan få slut på kriget?

Veronica Pimenoff frågar (HBL 30.9) om fredsdagen den 21.9. och andra temadagar för nedrustning och icke-våld ha någon betydelse.

Nej - inte så länge våldet tillåts florerat! Och alla fördrag som ingåtts under fredliga förhållanden mister sin betydelse när situationen tillspetsas - det konstaterade redan furst Metternich.

Om en människa attackeras på gatan är det varje medborgares moraliska skyldighet att ingripa eller kalla på polis och inte gå vidare som om inget hänt. Och när flera personer mördats av ett gäng är det minsann inte läge för förhandlingar med förövarna. Ännu mindre kan man väl godkänna att de skall gå straffria?

Nu har en stat, Ryssland, angripit en annan och fortsätter att skapa förödelse och misär i världen. Flera ledare i väst har krävt att den

ansvariga, Putin, ställs in för rätta och att Ryssland ska betala krigsskadestånd. Hur kan då någon helt blåögt efterlysa kompromisser och eftergifter som, enligt samstämmiga åsikter från flera erfarna politiker, bara skulle uppmuntra Ryssland till flera övergrepp?

Något annat anständigt slut på kriget än Rysslands militära kapitulation och demilitarisering finns inte. Stiftade lagar och juridik visar sig nu verkningslösa utan makt bakom sig och diplomatin har allde-

les uppenbart kommit till sin vägs ände. Nu skulle det gälla för USA och Nato att visa sin militära överlägsenhet och snabbt sätta P för Putins strävanden. En framtid med ständigt hot från öster och eskalerande upprustning ger kanske en av mängden önskad ekonomisk tillväxt, men ominnetgör med säkerhet alla strävande att bistå nödlidande folk och rädda jordklotet.

Jan-Erik Ingvall
Helsingfors

Opinion Insändare

De unga måste prioriteras – svenska elever mår dåligt

De unga i Helsingfors mår psykiskt allt sämre och allt fler unga upplever ångest, depression, utmattning och ensamhet. Den färiska undersökningen Hälsa i skolan visar att eleverna i de svenska skolorna i Helsingfors mår ännu sämre än i övriga Svenskfinland och ofta ligger illa till även i nationell jämförelse.

I Helsingfors upplever närapå 40 procent av flickorna i den svenska högstadiundervisningen måttlig eller svår ångest – nationellt är motsvarande siffra 34 procent.

Krisen i ungas psykiska hälsa har fortsatt att förvärras ännu efter coronapandemin. En stigande andel unga saknar fotfäste i tillvaron. Endast en av tre svenskspråkiga ungdomar i åldern 15–19 år upplever sitt liv ha mål och mening.

Mår man inte bra, lär man sig inte. De försämrade resultaten i Pisa-undersökningarna kan, åtminstone till en del, tillskrivas det psykiska illabefinnandet bland eleverna.

Bristande stöd från föräldrar, psykisk belastning i skolan, negativa livshändelser och utsatthet bidrar till psykisk ohälsa. Samhällsutvecklingen med alltför tidiga krav på livsval, otillräcklighetsstress från sociala media samt värmenande – men missriktade – reformer i utbildning och arbetsliv har ökat den psykiska belastningen.

Samtidigt brister Helsingfors stad i stödet till sina unga i elevvård och -hälsa.

Stökigheten i skolornas gemensamma utrymmen och i stora daghem ställer höga krav på barnens koncentrationsförmåga.

Staden når inte upp till lagens krav om psykologer (en per 780 elever) i elevvården, vare sig i den svenska eller finska undervisningen. Tillgången till tredje sektorns stödjourer är sämre på svenskt håll.

En stigande andel unga (cirka 10 procent av årsklassen) hänvisas till ungdomspsykiatrisk behandling, eftersom korttids terapi och andra psykosociala insatser inte är tillgängliga i skolan. Tidiga insatser är effektiva och förhindrar komplikationer. Då remittering till den dyra specialsjukvården inom HUS kan undvikas, sparar man dessutom på stadens medel.

Stökigheten i skolornas gemensamma utrymmen och i stora daghem ställer höga krav på barnens koncentrationsförmåga. I många nya skolbyggnader saknar eleverna därtill egna fasta klassrum. Ökad användning av digitala läromedel ställer höga krav på självstyrning och målmedvetenhet. När skolmiljön och läromedlen kräver allt mer koncentrationsförmåga och självstyrning, har antalet neuropsykiatriska diagnoser bland eleverna ökat.

Elevernas psykiska hälsa bör vara en prioritet. Vi vill se omedelbara åtgärder för att höja psykologtäteten till lagens miniminivå och placera ungdomsarbetare i flera svenska skolor i Helsingfors. Därtill behövs åtgärder för att erbjuda effektiva korttids terapi i elevvården och -hälsan. Vi vill också se skol- och daghemsbyggnader och läromedel som stöder koncentrationsförmågan och det psykiska välbefinnandet.

SFP i Helsingfors
Kristian Wahlbeck
vice kretsordförande
Kasper Kannosto
vice kretsordförande
Emma Ringbom
kretsordförande

Ingrodda attityder styr vargdebatten

I debatten om vargen finns inslag av populism, oförstånd och djupa ingrodda attityder.

Vi kan inte längre ha skapelseberättelsen, där Gud uppmanar människan att härska över alla djur som myllrar på jorden, som rättensnöre. Fortfarande tycks vi inte förstå att människan är en del av naturen och att härska över andra djur på jorden är inte rätt väg att gå.

Kommundirektör Rurik Ahlberg skriver att fåren bör få leva fritt på holmarna i skärgården och livnära sig på det som naturen ger. Underförstått, att vargen inte ska få leva fritt och livnära sig på det som naturen ger.

Fåret har domesticerats av människan under tusentals år och lider inte av att vara inhägnat. Med effektiva viltstängsel kan man skydda fåren för vargen. Mänskliga fåreherder och vakhundar har också använts genom tiderna. Visserligen ökar det produktionskostnaderna för färgött, men det har vi råd med, om vi vill äta färgött.

Ahlberg skriver att vargen sysslar med "meningslös masslakt". Vargen dödar inte

■ Vargen dödar inte för nöjes skull utan den följer sin instinkt, betonar insändarskribenten. FOTO: JUSSI NUKARI/LEHTIKUVA

för nöjes skull utan den följer sin instinkt att döda djur som är tillgängliga. Det här märks särskilt när tamdjuren inte kan undkomma, som till exempel på holmar. Vargen kan komma tillbaka och utnyttja slagna byten (om de inte tas bort) upp till ett par veckor tills de är uppätta.

Europeiska kommissio-

nen ordförande Ursula von der Leyen figurerar i sammanhanget. Man kan förstå hennes sorg över att ha förlorat sin ponny. Men jag förstår inte varför hon vill hämnas på vargen som dödade hennes ponny.

För några dagar sedan dödades vår katt av ett lodjur. Jag sörjer vår kära katt men hyser inget agg mot lodjuret.

Skär inte i elevvården

Inom Västra Nylands välfärdsområde jobbar man kring servicestrategin. I ett dokument är det meningen att specificera hur servicen i välfärdsområdet ska ordnas. Många frågor är ännu öppna och det föreslagna dokumentet innehåller väldigt lite detaljer.

Mig oroar särskilt situationen inom elevvården det vill säga de som jobbar i våra skolor med elevernas hälsa såsom hälsovårdare, kuratorer och psykologer. De är trygga, bekanta vuxna som

känner våra barn och ungdomar och i många år har jobbat mångprofessionellt tillsammans med skolans övriga personal såsom lärare och rektorer.

Tidigare har skolans personal och elevvårdspersonal haft samma arbetsgivare. Från och med årsskiftet är elevvårdspersonalen anställd av välfärdsområdet och skolans personal av staden/kommunen. Redan nu har jag blivit kontaktad av ett flertal personer som berättat att samarbetet inom skolorna blivit sämre. I stället för att jobba mångprofessionellt och delta i skolans verksamhet har välfärdsom-

rådet valt att göra också elevvården till "serviceprodukt". I praktiken leder det möjligen till att elevvårdspersonalen endast träffar elever under korta mottagningsstider och inte jobbar med resten av skolans personal i lika stor utsträckning som tidigare.

Då det psykiska illamåendet hos våra barn och unga ökar är elevvården ett ypperligt sätt för eleverna att få hjälp i sin egen miljö (skolan), med låg tröskel, av vuxna de känner och litat på. Om vi drar in på resurserna inom elevvården och gör elevvårdspersonalens arbetsbild snävare, går vi

katten var gammal och trög och kunde inte undkomma. Lon ville inte ha konkurrenter inom sitt jaktrevir. Naken var bruten och döden hade kommit snabbt och barmhärtigt. Vårre är det med katter som blir överkörd och kan bli liggande svårt skadade vid vägkanterna.

Fast vargen inte har dödat någon människa i Finland på hundra år så finns det ett besynnerligt hat mot detta rovdjur. Älgen dödar flera människor varje år via trafikolyckor, men något liknande hat mot älgen finns inte.

Det är inte otänkbart att en ökning av vargstammen hjälper till att hålla älgbeståndet i schack och därmed räddar människoliv.

Jag tycker man borde sluta utfodra hjortdjur i närheten bebyggelse. Det här gör att hjortdjuren allt mer börjar trivas i närheten av människorna. Fastän vargen till sin natur är rädd för människan kan det här locka vissa vargar att söka byten i bebodda trakter.

Fredrik Koivusalo
Finby

miste om något väldigt värdefullt i våra elevers vardag. Om eleverna inte får ändamålsenlig hjälp i ett tidigt skede, av elevvården, kommer antalet remisser till till exempel ungdomspsykiatriska polikliniken att öka och detta kommer med en prislapp som är mångfaldig jämfört med vad elevvården kostar. Vi bör inte spara på våra barn och unga!

Eva-Lena Gästrin
ordförande för Nämnden Svenska Rum i Esbo, medlem av fullmäktige i Västra Nylands välfärdsområde

Byråer

VARJE TISDAG OCH TORSDAG

Pris per rad: 220 euro/6 mån, 356 euro/12 mån. (Moms 24 % tillkommer)

ADVOKATER

ADVOKAT
är i advokatregistret införd jurist, som har stadgad skicklighet och praktisk erfarenhet. Advokatverksamhet övervakas av justitiekanslern och Finlands Advokatiförbund. Även ärenden varvid fri rättegång beviljas handhas av advokatbyråerna.

HELSINGFORS

Advokatbyrå Mitts & Co Ab
Norra esplanaden 35 Aa,
tel. 09 669 391

Procopé & Hornborg
Harriet Rydberg, tel. 050 554 4565

Rehn & Co Ab
Tempelgatan 3-5 A 5, tel. 668 9650

Sumelius Tom, tel. 050 584 1509

C. M. von Wendt
Kronbergsgatan 3, tel. 0500 402 177

Göran Wörlund
Södra Kajen 2 A 7, tel. 633 007

JURIDISKA BYRÅER

HELSINGFORS

Jannika Enegren - www.enegren.fi
Norra Magasinsg. 7 A, tel. 4247 4422

Markelin & Somppi
Brändövägen 4-8 A 9 00570
Helsingfors
tel. 0400 464 899

Anna-Karin Mickwitz,
tel. 040 5411 586 www.akmickwitz.com

SIBBO

VH Roger Wickholm, tel. 0500 434 717

VANDA

Elmer Sulonen, tel. 0400 828 472

BOFÖRINGS- OCH KONSULTBYRÅER

www.audirek.fi tel 050 0496961

ARKITEKTER

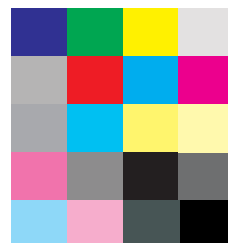

MEMLEMMAR AV FINLANDS ARKITEKTFÖRBUND SAFA

Johannes v Martens, tel. 040 702 0373
- Råd i bygg- och inredningsrågor

MOTORFORDON KÖPES

Vill du bli av med ditt fordon? vi köper fordon av alla slag, även trasiga, obesiktigade, du kan alltid få ett erbjudande på din bil av oss, kontakta oss gärna. P. 0400600210 Eriksson

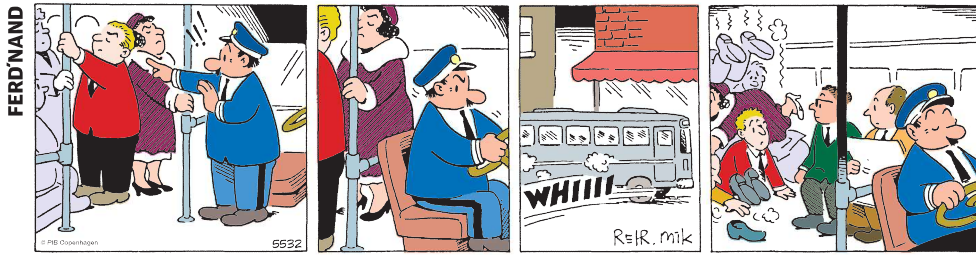

Annmärkn.

Kontakta vår annonsavdelning under kontorstid 9.00-12.00 och 13.00-16.00: tfn 09-125 35 58, e-post annons@hbl.fi

HBL

Serier

K-DOKU LÄTT

Fyll i rutorna så att siffrorna 1-6 förekommer en gång i varje vägrät och lodrät rad. I första rutan av varje markerat fält finns en angiven summa och ett räknesätt. Siffrorna som skrivs in i fältet ska tillsammans ge den angivna summan när räknesättet används.

20x		72x		90x
15x	12x		4/	
	3/			
	6/	60x		4x
36x				20x
		20x		6/

SUDOKU SVÅR

		5	9					
					4		9	
					2	3	8	4 5
	4			3			2	6
		6			8			1
		3		7				
6	4							
1	9					6		
7							5	

6	1	4	5	2	3	4	5	9
8	4	2	3	6	1	9	6	3
5	4	2	3	6	5	2	4	1
4	1	4	1	3	6	4	3	5
5	4	3	5	1	2	6	4	3
2	1	6	2	5	4	3	1	6
3	4	5	1	6	2	3	4	5
9	3	6	7	8	1	6	4	5
7	8	1	6	4	5	2	9	3
8	4	5	2	6	7	3	8	1
6	5	4	3	2	1	8	7	6
2	1	3	6	4	5	8	7	9
8	4	6	1	3	5	7	2	6
6	9	1	7	2	3	8	4	5
3	8	7	5	6	4	1	9	2
4	2	3	8	7	5	6	4	1
7	3	6	8	1	3	6	7	2

Stad i ljus

Jag älskar livet här i staden
Där jag kan cykla runt en kväll
Se hur folket fyller husen
Där skrattet fyller varje cell
Jag finner friheten i nuet
En stad i ljus är längtans vän
Det är här jag kommer stanna
Det är nu jag kommit hem.

E.W.

TORS DAG 5 OKTOBER 2023

VÄDRET

Solligt uppehållsväder råder i mest av landet. I öster blir det mest mullet och regnskurar drar bort österut. Den nordliga vinden är mest svag i syd. I norr är den västliga vinden måttlig.

RAPPORT FÖR SJÖFARANDE

Finska viken, norra Östersjön, Ålands hav, Skärgårdshavet och södra Bottenhavet: Nordlig vind 3-7 m/s, i västra Finlands viken 7-11 m/s. Mest god sikt.

Norra Bottenhavet, Kvarken och Bottenviken: Nordlig till nordvästlig vind 4-8 m/s. God sikt.

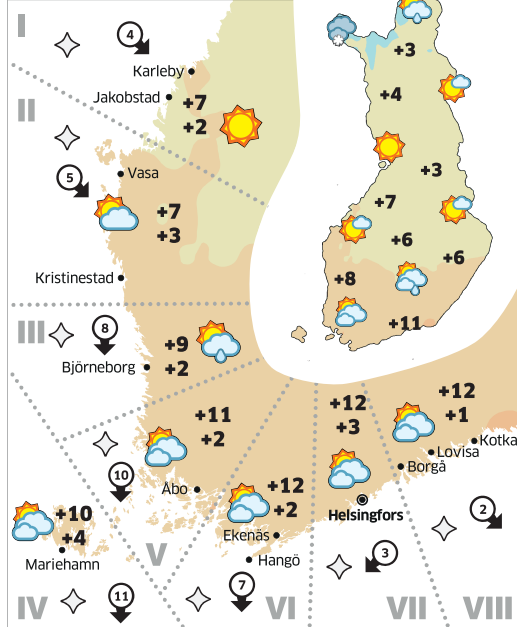
FORECA

UV-strålning: \diamond \blacklozenge \blacktriangledown \blacktriangleleft \blacktriangleright \blacklozenge \blacktriangledown \blacktriangleleft \blacktriangleright \blacklozenge

- +30° Klart
- +25° Klart
- +20° Klart
- +15° Klart
- +10° Klart
- +5° Klart
- 0° Klart
- 5° Klart
- 10° Klart
- 15° Klart
- 20° Klart
- 25° Klart
- 30° Klart

- Regn
- Snöfall
- Mulet
- Åska
- Högtryck
- Lågtryck
- Varmfront
- Kallfront
- Ockl. front
- Vind

FINLAND I DAG

KUSTVÄDRET OMRÅDESVIS

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
I morgon	+7	+7	+8	+10	+9	+11	+10	+9
Lördag	+5	+6	+6	+8	+7	+8	+5	+5
Söndag	+6	+7	+7	+8	+8	+9	+7	+7
Måndag	+6	+7	+6	+6	+7	+7	+7	+7

FINLAND I GÅR

Vädret (temperatur)

Björneborg	+14	Klart
Borgå	+13	Klart
Esbo Hagalund	+13	Klart
Hfrs Kajaniemi	+14	Mest klart
Ilomants	+7	
Ivalo	+3	Tidvis regn
Joensuu	+9	Mulet
Jyväskylä	+11	
Kilpisjärvi	+2	Molnigt
Kronoby	+11	Mest klart
Kuopio	+10	Mulet
Kuusamo	+9	Mulet
Lahtis	+11	Molnigt
Mariehamn	+12	Halvklart
Nyslott	+9	Duggregn
Rovaniemi	+7	
S:t Michel	+9	Mest klart
Sodankylä	+5	Mulet
Suomussalmi	+9	Duggregn
Tammerfors	+11	Mulet
Uleåborg	+12	Klart
Utsjoki	+2	
Vanda flygplats	+14	Klart
Vasa	+12	Duggregn
Villmanstrand	+8	Duggregn
Åbo	+13	Mulet

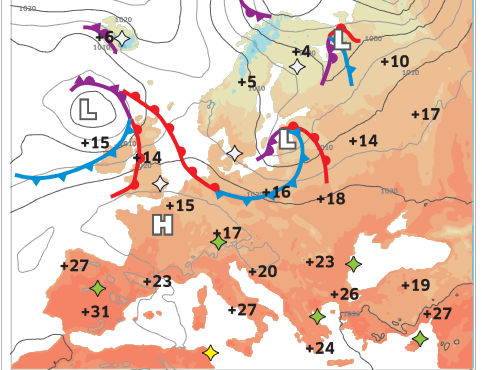
Kustvädret (temperatur & vind)

Kotka	+11	väst	5 m/s
Kallbadagr.	+13	sydväst	6 m/s
Bågaskär	+14	väst	7 m/s
Russarö	+14	väst	9 m/s
Uto	+13	väst	10 m/s
Kumlinge	+11	väst	4 m/s
Nyhavn	+13	väst	8 m/s
Strömmingsb.	+12	väst	8 m/s
Ulkokalla	+11	sydväst	9 m/s
Kemi	+10	väst	4 m/s

Vattenståndet (cm)

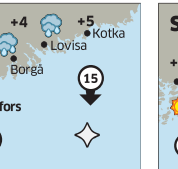
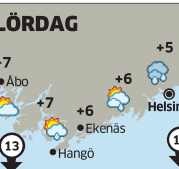
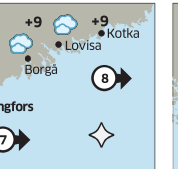
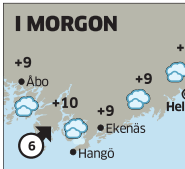
Fredriksh.	+44	Kaskö	+22
Helsingfors	+33	Vasa	+21
Hangö	+21	Jakobstad	+20
Föglö	+14	Brahestad	+19
Åbo	+25	Uleåborg	+21
Raumo	+21	Kemi	+22
Mäntyluoto	+20		

EUROPA I DAG

VÄRLDEN i dag i morgon

	i dag	i morgon	i dag	i morgon	
Acapulco	+34	+34	Madrid	+27	+27
Antalya	+27	+28	Malaga	+27	+28
Amsterdam	+16	+18	Mallorca	+27	+27
Aten	+27	+27	Moskva	+14	+10
Bangkok	+32	+31	Nice	+24	+24
Barcelona	+27	+27	New York	+22	+21
Berlin	+17	+19	Oslo	+9	+7
Bryssel	+16	+18	Paris	+19	+20
Budapest	+21	+20	Prag	+17	+18
Cypern	+26	+28	Reykjavik	+5	+4
Dublin	+15	+17	Rio de Jan.	+26	+26
Goa	+30	+30	Rom	+27	+27
Istanbul	+23	+23	Shanghai	+23	+23
Kairo	+31	+30	S:t Petersburg	+12	+8
Kreta	+24	+24	Stockholm	+10	+9
Köpenhamn	+15	+15	Sydney	+20	+16
Las Palmas	+30	+30	Tallinn	+11	+10
Lissabon	+27	+29	Tokyo	+25	+24
London	+17	+19	Tunis	+30	+29
Madeira	+29	+28	Wien	+21	+21

Ladda ned nyhetsappen HBL Nyheter och lyssna på månadens ljudbok
Obs! Kom ihåg att uppdatera appen till senaste version ifall du redan har den installerad.

Download on the App Store | GET IT ON Google Play

MÅNADENS LJUDBOK I SEPTEMBER

Av Axel Åhman Klein

Förmån för dig som prenumerant

I Axel Åhmans debutnoveller blir vardagliga ögonblick betydelsebärande och de sociala koderna blottlagda. Och de handlar ofta om hurudan en riktig karl ska vara och inte vara. Det gäller att bete sig rätt var man än befinner sig, om det så är i simhallens bastu, på bensinstationen eller i skidspåret. Det värsta tänkbara är att vara klein, ett ord som för alltid placeras en hos de svaga, klena och opålitliga. *Inläst av författaren.*

EN RESA SPECIELLT FRAMTAGEN FÖR HBL-LÄSARE.

SAFARI I KENYA

MED SOL OCH BAD VID VOYAGER BEACH

Begränsat
antal platser!
säkra din
plats idag.

BOKA NU VIA [HBL.FI/SHOP](https://hbl.fi/shop)

Vår reseledare talar givetvis svenska!

ETT SAMARBETE MELLAN

TEMA
Minnen för livet

HBL

7-19.3.2024

TEMA™
Minnen för livet

Personliga sällskapsresor Upptäcktsresor till fjärran länder

Kristinas kryssningar till fjärran destinationer är lösningen när man längtar att få komma långt bort. De är drömmarnas rundresor och unika upplevelser som man erfär en gång i livet. På en kryssning vid en fjärran destination tar du dig bekymmersfritt och behändigt även till sådana platser som annars kan vara svåra att nå.

Med oss får du se oförglömliga landskap, fascinerande resmål och det lokala livet under ledning av en erfaren reseledare.

På våra gruppresor kan du njuta av ett utmärkt resesällskap eller gå runt på egen hand. Du bestämmer – det är därför varje gruppresa alltid är individuell.

Resornas priser inkluderar flygresor, inkvartering, transporter, måltider, drycker och program.

KRYSSNING VID HAWAIIÖARNA

Avgång 12.1.2024 | 19 nätter | från 5 395 €/pers.

KRYSSNING TILL ÖAR I INDISKA OCEANEN

Avgång 11.2.2024 | 20 nätter | från 7 835 €/pers.

KRYSSNING I NYA ZEELAND OCH AUSTRALIEN

Avgång 19.2.2024 | 20 nätter | från 6 295 €/pers.

UNIKA RÖDA HAVET

Avgång 8.3.2024 | 9 nätter | från 2 995 €/pers.

KRYSSNING I SÖDRA JAPAN & TAIWAN

Avgång 14.3.2024 | 16 nätter | från 5 995 €/pers.

Bekanta dig med Kristinas hela utbud av kryssningar till fjärran destinationer

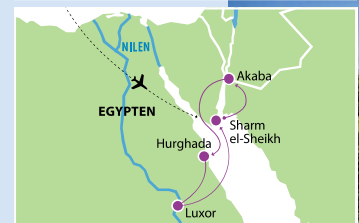
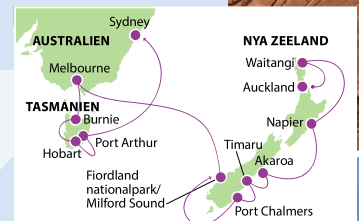
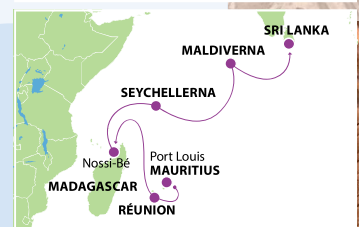
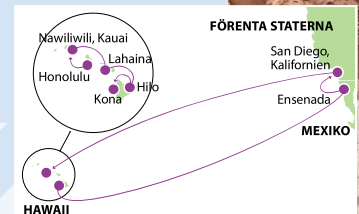
kristina.fi/kaukoristeilyt

Alla våra resepaket är finskspråkiga.

Boka din plats på

kristina.fi

eller ring (mån–fre kl. 10–16) tfn 05 211 44

CRUISES • RAILS • ROPAX

Kristina

Unika sällskapsresor